

Näringsutskottets betänkande 2024/25:NU3

Utgiftsområde 21 Energi

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om anslag för 2025 inom utgiftsområde 21, som uppgår till ca 6,6 miljarder kronor. Därmed avstyrker utskottet de alternativa budgetförslag som har förts fram i motioner.

Utskottet tillstyrker också regeringens förslag om vissa bemyndiganden om ekonomiska åtaganden, bl.a. om kreditgarantier för lån till ny kärnkraft, och godkänner förslaget om investeringsplan för Svenska kraftnät för perioden 2025–2027.

I betänkandet finns fyra särskilda yttranden (S, V, C, MP). Ledamöterna från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet avstår från ställningstagande när det gäller budgetbeslutet och redovisar i stället sina överväganden i de särskilda yttrandena.

Behandlade förslag

Proposition 2024/25:1 inom utgiftsområde 21 Energi.

Åtta motionsyrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2024/25.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Budgetprocessen i riksdagen	5
Rambeslutsprocessen	5
Uppföljning av regeringens resultatredovisning	5
Betänkandets disposition	6
Utskottets överväganden.....	7
Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 21	7
Utskottets bedömning	7
Statens budget inom utgiftsområde 21	12
Utskottets ställningstagande.....	27
Särskilda yttranden	30
1. Statens budget inom utgiftsområde 21 (S).....	30
2. Statens budget inom utgiftsområde 21 (V)	32
3. Statens budget inom utgiftsområde 21 (C)	34
4. Statens budget inom utgiftsområde 21 (MP)	36
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	39
Propositionen	39
Motioner från allmänna motionstiden 2024/25	39
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och motionärernas anslagsförslag	41
<i>Bilaga 3</i>	
Regeringens förslag till beställningsbemyndiganden.....	42
<i>Tabell</i>	
Tabell Regeringens och motionärernas förslag till utgiftsnivåer för utgiftsområde 21 Energi.....	12

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Statens budget inom utgiftsområde 21

a) Anslagen för 2025

Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 21 enligt regeringens förslag.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:1 utgiftsområde 21 punkt 5 och avslår motionerna

2024/25:1912 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 1,

2024/25:2166 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 1,

2024/25:3062 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 1 och

2024/25:3134 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 1.

b) Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

Riksdagen bemyndigar regeringen att

1. under 2025 ställa ut kreditgarantier för lån till investeringar i ny kärnkraft som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 400 000 000 000 kronor,

2. under 2025 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som regeringen föreslår.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:1 utgiftsområde 21 punkterna 2 och 6 samt avslår motionerna

2024/25:1912 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 2,

2024/25:2166 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 2,

2024/25:3062 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 2 och

2024/25:3134 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 2.

c) Godkännande av investeringsplan för Affärsverket svenska kraftnät

Riksdagen godkänner investeringsplanen för elförsörjning för 2025–2027 som en riktlinje för Affärsverket svenska kraftnäts investeringar.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:1 utgiftsområde 21 punkt 3.

d) Finansiella befogenheter för Affärsverket svenska kraftnät

Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2025 ge Affärsverket svenska kraftnät finansiella befogenheter i enlighet med vad regeringen förordar.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:1 utgiftsområde 21 punkt 4.

e) Avgiftsuttag för elberedskapsavgiften

Riksdagen fastställer avgiftsuttaget under 2025 för elberedskapsavgiften till högst 650 000 000 kronor.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:1 utgiftsområde 21 punkt 1.

Stockholm den 5 december 2024

På näringsutskottets vägnar

Elisabeth Thand Ringqvist

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Elisabeth Thand Ringqvist (C)*, Fredrik Olovsson (S)*, Mats Green (M), Monica Haider (S)*, Jessica Stegud (SD), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Marianne Fundahn (S)*, Isak From (S)*, Kjell Jansson (M), Eric Palmqvist (SD), Louise Eklund (L), Johnny Svedin (SD), Daniel Vencu Velasquez Castro (S)*, Lorena Delgado Varas (V)*, Lili André (KD), Linus Lakso (MP)* och Ulf Lindholm (SD).

* Avstår från ställningstagande, se särskilda yttranden.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens budgetproposition 2024/25:1 i de delar som gäller utgiftsområde 21 Energi och ett antal motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2024/25. Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Motionsförslagen finns också i bilaga 1.

I bilaga 2 och 3 finns en sammanställning av regeringens förslag till anslag för 2025 och beställningsbemyndiganden samt de avvikelser från dessa förslag som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet föreslår i sina respektive budgetmotioner.

Budgetprocessen i riksdagen

Rambeslutsprocessen

Budgetprocessen innebär bl.a. att riksdagen i ett första steg genom ett beslut fastställer en utgiftsram för varje utgiftsområde. Utgiftsramen anger det belopp som utgiftsområdets anslag högst får uppgå till (11 kap. 18 § tredje stycket riksdagsordningen). Riksdagen tog den 27 november 2024 ställning till regeringens förslag och beslutade om utgiftsramen för utgiftsområde 21 Energi. I detta betänkande föreslår näringsutskottet för riksdagen hur anslagen för utgiftsområdet ska fördelas inom utgiftsområdesramen. Riksdagens ställningstagande till anslag och bemyndiganden om ekonomiska åtaganden för utgiftsområdet ska göras genom ett enda beslut. Lagförslag som har en tydlig anknytning till statens budget ska också ingå i beslutet (11 kap. 18 § fjärde och sjätte styckena riksdagsordningen).

Uppföljning av regeringens resultatredovisning

Regeringen ska enligt 10 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) lämna en redovisning i budgetpropositionen av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat. I utskottens uppgifter ingår att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen). Som en del i utskottens uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Riksdagen har beslutat om riktlinjer för bl.a. den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21, rskr. 2005/06:333–335).

Utskottet har mot den bakgrunden gått igenom regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 21 i budgetpropositionen. Genomgången är ett underlag för utskottets behandling av budgetpropositionen och för den fortsatta mål- och resultatdialogen med regeringen.

Betänkandets disposition

Betänkandet har disponerats så att resultatredovisningen för utgiftsområdet behandlas först. Därefter behandlar utskottet de förslag i budgetpropositionen och de motionsförslag som gäller statens budget inom utgiftsområde 21.

Utskottets överväganden

Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 21

Inledning

Näringsutskottet har sedan 2015 kontinuerligt följt upp regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen, utgiftsområdena 19 Regional utveckling, 21 Energi och 24 Näringsliv. Uppföljningen 2015 omfattade i första hand en översiktlig genomgång och analys av de mål och indikatorer som används inom respektive utgiftsområde. Därutöver undersöktes resultatredovisningens struktur och förhållandet mellan mål, indikatorer och vissa resultat. Efterföljande år har utskottet följt upp i vilken utsträckning regeringen har beaktat och tillgodosett de synpunkter utskottet har haft på resultatredovisningen. Hösten 2017 genomfördes därutöver en närmare uppföljning av ett anslag per utgiftsområde. Utskottets senaste iakttagelser och bedömningar redovisas i utskottets budgetbetänkanden för respektive utgiftsområde från budgetberedningen under hösten 2023 (bet. 2023/24:NU1, bet. 2023/24:NU2, bet. 2023/24:NU3).

Utskottets grupp för uppföljning, utvärdering, forskning och framtidsfrågor har under dessa år även vid behov fört en dialog med berörda statssekreterare om regeringens resultatredovisning.

Utskottets bedömning

I likhet med vad utskottet anförde i samband med beredningen av budgetpropositionen hösten 2023 vill utskottet inledningsvis påminna om att regeringen, enligt 10 kap. 3 § budgetlagen, i budgetpropositionen ska redovisa de resultat som har uppnåtts inom utgiftsområdet i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat.

Det övergripande målet för energipolitiken är att skapa villkor för en effektiv och hållbar energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ påverkan på hälsa, miljö och klimat samt att underlätta omställningen till ett ekologiskt hållbart samhälle (prop. 2017/18:228, bet. 2017/18:NU22, rskr. 2017/18:411). Målet bygger på samma tre grundpelare som energisamarbetet i EU och syftar till att förena försörjningstrygghet, konkurrenskraft och ekologisk hållbarhet. Därutöver har riksdagen beslutat om ett antal energipolitiska mål till 2030 och 2040, vilka framgår av redovisningen i budgetpropositionen. Bland dessa märks det mål om att elproduktionen 2040 ska vara 100 procent fossilfri som riksdagen beslutade om våren 2023 (prop. 2022/23:99, bet. 2022/23:FiU21, rskr. 2022/23:254).

I maj 2024 beslutade riksdagen om ytterligare mål för energipolitiken som bl.a. innebär att planeringen av det svenska elsystemet ska ge förutsättningar för att leverera den el som behövs för en ökad elektrifiering och att möjliggöra

den gröna omställningen (prop. 2023/24:105, bet. 2023/24:NU14, rskr. 2023/24:201).

Utöver vikten av att regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen i första hand är kopplad till de riksdagsbundna målen, vill utskottet framhålla betydelsen av att redovisningen är klar och tydlig eftersom den är ett viktigt underlag för riksdagens beredning av statens budget. Resultatredovisningen bör enligt utskottets uppfattning utformas på ett sådant sätt att den bidrar till en ökad förståelse för hur statliga anslagsmedel används och vilka resultat de olika insatserna leder till. Sedan flera år tillbaka pågår en dialog mellan riksdagen och regeringen om utvecklingen av den ekonomiska styrningen och om hur regeringens resultatredovisning till riksdagen kan utvecklas. Denna dialog är betydelsefull och har på flera sätt bidragit till att utveckla och förbättra den resultatredovisning som lämnas i budgetpropositionen.

Utskottets uppföljning av regeringens resultatredovisning inom utgiftsområde 21 Energi har denna gång främst inriktats på att belysa i vilken utsträckning regeringen har beaktat de synpunkter som utskottet framförde i samband med motsvarande uppföljning hösten 2023. Utöver detta gör utskottet emellertid ytterligare några iakttagelser som det bedömer kan ligga till grund för att resultatredovisningen ska kunna bli både tydligare och därmed mer lättolkad samt i övrigt tydliggöra sambandet mellan hur statliga anslagsmedel används och de resultat detta ger upphov till.

Med detta sagt noterar utskottet inledningsvis att regeringen anger att de resultat som redovisas främst är sådana som avser 2023 och att redovisningen således görs i förhållande till de mål som gällde för utgiftsområdet då. Resultat i förhållande till nya mål kommer, enligt regeringen, att redovisas i kommande budgetpropositioner. Utskottet noterar också att regeringen gör ett allmänt hållet uttalande om att den fortsätter att utveckla resultatredovisningen inom utgiftsområdet med utgångspunkt i de synpunkter som näringsutskottet lämnade i sitt budgetbetänkande hösten 2023 (bet. 2023/24:NU3) samt den dialog som regeringen har med utskottet. Detta förhållningssätt från regeringens sida välkomnas självfallet av utskottet, men utskottet uppfattar det också som en indikation på att de synpunkter utskottet framförde förra året ännu inte har kunnat omhändertas fullt ut. Detta faktum tycks exempelvis gälla utskottets synpunkt om valet av indikatorer för det övergripande energipolitiska målet om ekologisk hållbarhet. Här noterar regeringen att utskottet tidigare har framfört uppfattningen att regeringen bör överväga att komplettera indikatorerna för pelaren ekologisk hållbarhet med ytterligare en indikator om den totala fossila energiförbrukningen. Regeringen meddelar emellertid endast avsikten att återkomma i frågan. Utskottet saknar därtill alltså en närmare redovisning av hur konkurrenskraftsindikatorn fossilgaspris påverkar de svenska energipri- serna i allmänhet eller elpriset i synnerhet.

När det gäller regeringens bedömning av måluppfyllelsen efterlyste utskottet hösten 2023 en tydligare koppling mellan genomförda insatser och måluppfyllelsen. Utskottet konstaterade att det endast fanns en begränsad redogö-

relse av genomförda insatsers effekter i resultatredovisningen. I årets budgetproposition har regeringen valt att i avsnittet om resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder inkludera ett stycke om svårigheterna att redovisa direkta effekter av vissa av de statliga insatserna skilt från andra faktorer. Något motsvarande avsnitt fanns inte i budgetpropositionen för 2024, men det har funnits i tidigare budgetpropositioner. Utskottet har förståelse för de inte obetydliga utmaningar som kan finnas när det gäller att redovisa effekter av statliga insatser – däribland sådana insatser som finansieras av anslag inom utgiftsområdet – i förhållande till de riksdagsbundna målen och att dessutom skilja dessa effekter från andra faktorer som påverkar utvecklingen mot målet. Samtidigt vill utskottet uppmana regeringen att försöka föra mer utförliga resonemang på temat medelresultat i form av effekter i förhållande till målet.

När det gäller regeringens bedömning av måluppfyllelsen konstaterade utskottet hösten 2023 att regeringen inte gjorde någon sammanvägd bedömning av hur insatserna bidrar till att nå målet om ekologisk hållbarhet. Här kan utskottet konstatera att regeringen inte heller i årets budgetproposition gör någon sammanvägd bedömning av hur fossilenergianvändningens utveckling inom olika sektorer påverkar möjligheten att uppnå det övergripande energipolitiska målet om ekologisk hållbarhet. Fokus i bedömningen av måluppfyllelsen ligger på elektrifiering av fordonsflottan med hänvisning till att användningen av fossilfri energi inom den sektorn är relativt låg. Samtidigt noterar utskottet att regeringen i resultatredovisningen framhåller svårigheterna att ringa in resultatet i förhållande till målet om ekologisk hållbarhet utan att även beakta indikatorer som är kopplade till bl.a. flera olika miljö kvalitetsmål vars resultat redovisas inom utgiftsområde 20. Om och hur regeringen väger in utfallet för dessa indikatorer beskrivs dock inte närmare, och det är svårt att se i vilken utsträckning de har beaktats i avsnittet om regeringens bedömning av förutsättningarna att nå det energipolitiska målet om ekologisk hållbarhet.

Utskottet har vid tidigare tillfällen påtalat värdet av att det framgår vilket eller vilka anslag inom utgiftsområdet som har använts för en viss åtgärd vars utfall redovisas i utgiftsområdets resultatdel. Här noterar utskottet att regeringen har tagit fasta på detta och refererar till anslag i resultatdelen. Därmed blir det något lättare att följa det tänkta sambandet mellan de medel som riksdagen har anslagit för ett visst ändamål och de resultat som redovisas. Utskottet välkomnar detta, men vill samtidigt peka på att det alltjämt finns potential för regeringen att tydliggöra de nyssnämnda sambanden, bl.a. genom att infoga fler referenser till anslag i resultatredovisningen. I några fall kan det också finnas skäl att kort beröra det tänkta orsakssambandet mellan medel och resultat för att därigenom lägga en stabilare grund för den bedömning av måluppfyllelsen som följer i ett avsnitt efter resultatredovisningen. För att ytterligare länka samman beskrivningen av medel, resultat och mål kan det vara motiverat att även i bedömningen av måluppfyllelsen återknyta till de anslag som regeringen anser har bidragit till måluppfyllelsen.

När det gäller det övergripande försörjningstrygghetsmålet konstaterar utskottet att de indikatorer som används är helt inriktade på elförsörjning. Utskottet delar regeringens syn på elens betydelse i dag och att denna betydelse även kommer att öka än mer på sikt. Samtidigt anser utskottet att detta förhållande inte helt bör tillåtas skymma andra utmaningar på energiförsörjningstrygghetsområdet, t.ex. sådana som finns eller kan uppkomma när det gäller tillgången till drivmedel, gasförsörjning och uppvärmning som inte är elbaserad. Indikatorer som fångar dessa aspekter skulle kunna bidra till ökade möjligheter för regeringen att göra en bredare och därmed mer välgrundad bedömning av huruvida försörjningstrygghetsmålet är uppnått eller kommer att kunna nås.

Beträffande försörjningstrygghet noterar utskottet för övrigt att regeringen redovisar antalet elavbrott på lokalnätetsnivå och det anges även en siffra för kundernas direkta kostnader för avbrotten. Någon motsvarande siffra anges emellertid inte för konsekvenserna av avbrott i regionnäten och inte heller i anslutning till de uppgifter som redovisas om driftsstörningar i transmissionsnätet. Utskottet hade gärna sett att konsekvenserna för kunderna hade redovisats på ett likartat sätt och om möjligt även något mer utförligt. När det gäller driftsstörningar i stamnätet – som kan antas inkludera annat än rena avbrott, exempelvis frekvensavvikelse och spänningsstörningar – vore det värdefullt att få en indikation på vilka konsekvenser dessa har fått t.ex. i termer av produktionsstörningar, och extrakostnader som därmed har uppkommit, hos direktanslutna elintensiva företag, exempelvis samhällsviktig tung basindustri.

Utskottet sätter vidare frågetecken för den notering om att det har tagits fram ett underlag för att understödja dammägares hantering av risker som uppkommer till följd av klimatförändringar. Utskottet kan förvisso sluta sig till att kraftverksdammar som brister medför betydande risker av olika slag, men hade gärna sett en tydligare beskrivning av sambandet mellan de risker som dammägare bör vara aktsamma på och det här aktuella målet om energiförsörjningstrygghet.

Utskottets synpunkt i förra årets budgetbetänkande om svårigheterna att koppla en utläggning på temat jämställdhet till de energipolitiska målen har beaktats av regeringen genom att jämställdhetsutmaningarna inom energisektorn har inordnats i ett avsnitt som gäller kompetensbehov för att ställa om energisystemet. Detta avsnitt ingår i sin tur som en del av resultatredovisningen som är kopplad till det övergripande energipolitiska målet om försörjningstrygghet. Utskottet välkomnar att regeringen därmed har knutit jämställdhetsdimensionen på ett tydligare sätt till de övergripande energipolitiska målen.

Utskottet noterar att i fråga om det övergripande målet om konkurrenskraft hänvisar regeringen bl.a. till elprisets utveckling på spotprismarknaden. Eftersom många elintensiva företag inte köper sin el på denna marknad utan i stället tecknar långa kontrakt med elleverantörer hade utskottet gärna sett en klargörande notering om detta faktum från regeringens sida samt om möjligt även en reflektion kring hur elprisutvecklingen påverkar konkurrenskraften hos den för den svenska ekonomin så betydelsefulla elintensiva basindustrin.

När det gäller elprisutvecklingen och dess påverkan på konkurrenskraften nämner regeringen vidare att det periodvis har förekommit negativa elpriser. I anslutning till detta hade utskottet gärna sett att regeringen hade nämnt något om vilka risker som finns med alltför låga elpriser när det t.ex. gäller möjligheterna för elproducenter att uppnå lönsamhet och bärkraftiga kalkyler som kan ligga till grund för sådana re- och nyinvesteringar i kraftproduktion som säkerställer en kraftproduktion till konkurrenskraftiga priser på både kortare och längre tidshorisonter. Gör väldigt låga och t.o.m. negativa elpriser att nödvändiga investeringar inte kommer på plats finns det på sikt även en risk för att försörjningstrygghetsmålet påverkas negativt.

I redovisningen av resultat som rör konkurrenskraftsmålet noterar regeringen bara mycket kortfattat att antalet medlingsärenden hos Fjärrvärmenämden har ökat mycket kraftigt under de senaste åren (från några få ansökningar per år till närmare 1 000 under 2023). Denna mycket kraftiga ökning hade varit betjänt av en kortare text som hade klarlagt de huvudsakliga orsakerna till den beskrivna utvecklingen. Eftersom fjärrvärme handlas på en monopolmarknad kunde det enligt utskottets uppfattning ha varit värdefullt att veta om huvuddelen av medlingsuppdragen har gällt prissättning, andra avtalsvillkor eller om antalet medlingsuppdrag i stället har ökat, t.ex. som en funktion av att nämnden eller dess verksamhet av någon anledning har blivit mer känd bland fjärrvärmekunderna.

Ett av de mål som riksdagen har beslutat om är att elproduktionen ska vara 100 procent fossilfri år 2040. I budgetpropositionen redovisar regeringen att elproduktionen redan är fossilfri till 98,3 procent. I sin bedömning av måluppfyllelsen konstaterar regeringen att andelen fossilfri kraftproduktion måste vara hög även när efterfrågan på el ökar. Detta uppfattar utskottet som en rimlig, men också självklar, ambition med tanke på strävan efter att nå det nyssnämnda målet. Att öka andelen fossilfri kraftproduktion både i absoluta och relativa tal är givetvis ett sätt att närma sig målet, men utskottet vill också peka på den utmaning som finns när det gäller att fasa ut de sista fåtaliga procentenheterna fossilt inslag i kraftproduktionen. Det handlar bl.a. om plast i avfall som förbränns för kraftvärmeproduktion, olje- eller fossilgaseldad reservkraft etc.

Utskottet anser att det hade varit rimligt att regeringen i bedömningen av måluppfyllelsen, utöver noteringen om betydelsen av en hög andel fossilfri kraftproduktion, även hade reflekterat kring utmaningarna med att helt radera ut den kvarvarande – förvisso marginella – andelen fossilt inslag i kraftproduktionen. Särskilt med tanke på att det i många fall är just den sista kvarvarande andelen som av olika skäl är svårast att eliminera. Det kan t.ex. vara tekniskt komplicerat eller så blir kostnaderna så höga att det är samhällsekonomiskt svårt att motivera.

När det gäller redovisningen av resultatet i förhållande till energiintensitetsmålet hade utskottet uppskattat om graden av samvariation mellan de två variablerna som formar energiintensitetsmålet (BNP respektive tillförd ener-

gi) hade synliggjorts ytterligare. Detta hade t.ex. kunna redovisas i ett gemensamt linjediagram. Därigenom hade det varit lättare att se hur de båda variablerna har påverkat energiintensiteten över tid.

Avslutningsvis noterar utskottet att regeringen har frångått de mer beskrivande underrubriker som användes i förra årets budgetproposition. Utskottet har sett positivt på den modell som användes tidigare och uppmuntrar regeringen därför att åter tillämpa den i kommande budgetpropositioner.

Statens budget inom utgiftsområde 21

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 21 Energi enligt regeringens förslag och lämnar de bemyndiganden som regeringen har begärt inklusive utställandet av kreditgarantier för lån till investeringar i ny kärnkraft. Riksdagen fastställer även avgiftsuttaget för elberedskapsavgiften, godkänner regeringens förslag till investeringsplan för Affärsverket svenska kraftnät och bemyndigar regeringen att ge affärsverket finansiella befogenheter i enlighet med det som regeringen föreslagit. Motionärernas alternativa förslag till statens budget för 2025 inom utgiftsområde 21 avslås.

Jämför särskilt yttrande 1 (S), 2 (V), 3 (C) och 4 (MP).

Inledning

Den 27 november 2024 fattade riksdagen beslut om statsbudgetens ramar för de olika utgiftsområdena för 2025 och en preliminär fördelning av utgifter på utgiftsområdena för 2026–2027 (bet. 2024/25:FiU1, rskr. 2024/25:49).

Tabell Regeringens och motionärernas förslag till utgiftsnivåer för utgiftsområde 21 Energi

Miljoner kronor

År	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen			
		S	V	C	MP
2025 (föreslagen ram)	6 631	100	4 305	355	13 349
2026 (beräknad ram)	6 171	100	5 305	1 550	13 381
2027 (beräknad ram)	7 486	100	5 030	1 860	13 295

Av tabellen ovan framgår regeringens och motionärernas förslag till ram för utgiftsområde 21 Energi för 2025 och motsvarande beräkningar för 2026–2027. Andra uppfattningar än regeringens om utgiftsramarnas storlek redovisas i partimotionerna 2024/25:3199 (S), 2024/25:1924 (V), 2024/25:2962 (C) och 2024/25:3220 (MP).

Finansutskottet beslutade den 24 september 2024 att ge övriga utskott möjlighet att yttra sig över budgetpropositionen för 2025 samt de motioner om

inkomster och utgiftsramar som berör utskottets beredningsområde. Näringsutskottets yttrade sig till finansutskottet den 5 november 2024 (yttr. 2024/25:NU3y). I yttrandet förordar näringsutskottet att finansutskottet ska tillstyrka regeringens förslag i budgetpropositionen när det gäller ramen för utgiftsområde 21 Energi. I yttrandet finns fyra avvikande meningar (S, V, C, MP). Finansutskottet justerade betänkandet om utgiftsramarna (bet. 2024/25:FiU1) den 21 november 2024.

I detta ärende ska utskottet föreslå för riksdagen hur anslagen för utgiftsområdet ska fördelas inom utgiftsområdesramen. Utgångspunkten för beredningen är att ramen för utgiftsområde 21 Energi är fastställd till 6 631 297 000 kronor för 2025 (prop. 2024/25:1, bet. 2024/25:FiU1).

Regeringens förslag till fördelning på olika anslag inom utgiftsområdet framgår av tabellen i bilaga 2. I bilagan redovisas också de förslag som finns i motionerna 2024/25:3134 (S), 2024/25:1912 (V), 2024/25:2166 (C) och 2024/25:3062 (MP).

Enligt förslaget i propositionen kompletteras fem av anslagen inom utgiftsområdet med beställningsbemyndiganden för att regeringen ska kunna ingå ekonomiska åtaganden som leder till utgifter de kommande åren (se bilaga 3).

I det följande redovisas inledningsvis utgiftsområdets omfattning och vad regeringen anför om politikens inriktning. Därefter redogörs för regeringens överväganden om vart och ett av de elva anslagen inom utgiftsområdet och de föreslagna bemyndiganden som är kopplade till anslagen. I därpå följande avsnitt refereras regeringens förslag om elberedskapsavgiftens storlek, kreditgarantier för ny kärnkraft samt investeringsram och ekonomiska åtaganden för Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät). Slutligen återges huvuddragen i de motioner som innehåller alternativa förslag till anslagsfördelning inom utgiftsområdet och andra uppfattningar än regeringens när det gäller förslaget om ett bemyndigande till regeringen att kunna besluta om kreditgarantier för lån till ny kärnkraft.

Propositionen

Utgiftsområdets omfattning

Utgiftsområdet omfattar frågor om tillförsel och användning av energi samt elsäkerhet. Myndigheter som hör till utgiftsområdet är Statens energimyndighet (Energimyndigheten), Energimarknadsinspektionen, Svenska kraftnät, Elsäkerhetsverket och Oljekrisnämnden.

Politikens inriktning

I budgetpropositionen redovisar regeringen inriktningen för energipolitiken. I detta avsnitt sammanfattas huvuddragen i denna redovisning.

Regeringen konstaterar inledningsvis att Sveriges konkurrenskraft och välfärd bygger på en säker tillgång till fossilfri energi till konkurrenskraftiga pri-

ser. En långtgående elektrifiering av industrin och transportsektorn är nödvändig för att fasa ut den nuvarande användningen av fossila bränslen. För att möjliggöra detta är tillgången till fossilfri el till konkurrenskraftiga priser avgörande.

Regeringen har lagt om energipolitiken för att möta ett ökande elbehov på kort, medellång och lång sikt samt för att säkra en trygg energiförsörjning och effektiv omställning (prop. 2023/24:105, bet. 2023/24:NU14, rskr. 2023/24:201). Vid samma tillfälle godkände riksdagen regeringens förslag till två nya mål för planering och leveranssäkerhet som regeringen anser vara centrala för att det ska vara möjligt att bygga ut elsystemet på ett samhällsekonomiskt effektivt sätt. Elsystemet ska ha förutsättningar att möjliggöra elektrifieringen där behoven är som störst och utan att leveranssäkerheten äventyras. Elproduktion och nät behöver byggas med rätt egenskaper, på rätt plats och i tid för att kunna möta efterfrågan på el. Förbättrad energiplanering kan, enligt regeringen, även bidra till att minska behovet av nätinvesteringar.

Det har också gjorts en översyn av hur myndigheternas uppgifter och ansvar kan utvecklas och förtydligas (KN2023/03329), där förslagen alltjämt bereds inom Regeringskansliet.

Regeringen bedömer vidare att Sverige bör planera för att 2045 kunna möta ett elbehov om minst 300 TWh. Det ökade elbehovet väntas försämra effektbalansen ytterligare. Investeringar i ytterligare elproduktion och i sådant som gör det möjligt att nyttja elsystemet mer effektivt är, enligt regeringen, därför helt centrala. Regeringen föreslår därför att ett nytt investeringsstöd införs som syftar till att öka elsystemets förmågor regionalt och där behoven är som störst.

Regeringen framhåller vidare att Sverige behöver en kraftfull utbyggnad av ny fossilfri elproduktion. I syfte att öka incitamenten för detta föreslår regeringen en satsning inom utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur på stöd till kommuner som påverkas av vindkraftsetableringar.

För att tillgodose framtidens elbehov och för att öka leveranssäkerheten i elsystemet redovisar regeringen även uppfattningen att det behövs ny kärnkraft. Mer planerbar elproduktion, såsom kärnkraft, behövs även för att möjliggöra anslutning av väderberoende elproduktion även fortsättningsvis. Regeringen redovisar att den redan har vidtagit en rad åtgärder för att förbättra förutsättningarna för ny kärnkraft, men understryker samtidigt att det kommer att krävas ytterligare arbete för att stärka dessa förutsättningar. Därför föreslår regeringen att medel tillförs för detta syfte. För att skapa ekonomiska förutsättningar som lägger grunden för att investeringar i ny kärnkraft ska kunna genomföras har en utredare bistått Finansdepartementet med att föreslå modeller för finansiering och riskdelning för nya kärnkraftsreaktorer (Fi2023/03276). Regeringen meddelar avsikten att återkomma skyndsamt om statliga stödformer och förutsättningarna för att få ta del av stöd, och i budgetpropositionen för 2026 om de finansiella befogenheterna. Regeringen avser även att utreda hur investerare kan få rätt till ersättning om politiska beslut tvingar fram en avveckling av kärnkraftverk eller ändrar förutsättningarna för de nyinvesteringar som har genomförts.

Det är vidare regeringens uppfattning att elmarknaden behöver utvecklas för att ge långsiktiga förutsättningar för investeringar i framför allt elproduktion och flexibla resurser. En särskild utredare har i uppgift att föreslå hur den svenska elmarknaden kan utvecklas och regleras och regeringen anger att utredningens kommande förslag förväntas vara en viktig grund för det fortsatta arbetet med att skapa en välfungerande elmarknad.

Regeringen har beslutat om en samlad strategi för nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i Norrbottens och Västerbottens län, där ett av målområdena är säkrad energiförsörjning. I anslutning till detta redovisar regeringen bedömningen att fossilfri vätgas kommer att vara en viktig del av Sveriges framtida energisystem. Mot den bakgrunden har regeringen gett Svenska kraftnät i uppdrag att föreslå hur el- och vätgasinfrastruktur kan samplaneras samt redovisa en plan för utbyggnad av sådan infrastruktur på transmissionsnivå under perioden 2024–2033.

Transportsektorns klimatomställning medför ökad efterfrågan på fossilfri el med höga effektuttag lokalt. Elektrifieringen av tunga fordon börjar ta fart men det finns enligt regeringen behov av investeringar i infrastrukturen för dessa fordon även fortsättningsvis för att möjliggöra en snabb omställning av transportsektorn i hela landet. I budgetpropositionen föreslår regeringen därför en förlängd och utökad satsning på utbyggnad av ladd- och tankinfrastruktur för tunga fordon. Utöver detta föreslår regeringen även en ökning av anslaget för stöd till produktionen av biogas.

En fungerande energiförsörjning är även central för att samhället ska fungera vid höjd beredskap och ytterst krig. Erfarenheterna från Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina visar tydligt vilka påfrestningar energiförsörjningen kan utsättas för och hur det drabbar hela samhället. Regeringen föreslår därför att medel tillförs för att möta regeringens ambitionshöjning för det civila försvaret.

När det avslutningsvis gäller forskning och innovation på energiområdet redovisar regeringen avsikten att under hösten 2024 överlämna en proposition till riksdagen om just detta, vilken kommer att ta sin utgångspunkt i regeringens omställning av energipolitiken.

Anslag och bemyndiganden för 2025

Regeringen föreslår att 6 631 297 000 kronor anvisas till utgiftsområde 21 Energi för 2025. Hur beloppet fördelas på de olika anslagen inom utgiftsområdet framgår nedan och av bilaga 2. För fem av anslagen föreslår regeringen att den ska bemyndigas att ingå ekonomiska åtaganden som leder till utgifter de kommande åren. Förslagen till bemyndiganden redovisas i bilaga 3.

Anslaget 1:1 Statens energimyndighet får användas för myndighetens förvaltningsutgifter samt för Fjärrvärmenämnden. För 2025 föreslår regeringen att riksdagen anvisar knappt 586 miljoner kronor till det aktuella anslaget. Regeringens förslag innebär att anslaget ökas med 59,2 miljoner kronor för 2025 genom en budgetmässig justering. Bakgrunden till denna justering är att

Energimyndigheten disponerar och förvaltar ett flertal anslag som medför förvaltningsadministrativa utgifter för myndigheten. För en ökad transparens och för att bidra till en effektiv långsiktig planering anser regeringen att en så stor del som möjligt av dessa utgifter bör belasta myndighetens förvaltningsanslag. Ökningen av det aktuella anslaget innebär samtidigt att övriga berörda anslag föreslås minskas för att täcka myndighetens kostnader.

För att stärka tillsynen på energiområdet i enlighet med EU:s direktiv om åtgärder för en hög gemensam cybersäkerhetsnivå i hela unionen (det s.k. NIS 2-direktivet)¹ föreslår regeringen att anslaget 1:1 Statens energimyndighet ska ökas med 2 miljoner kronor fr.o.m. 2025.

Det nämns även att viss verksamhet vid Energimyndigheten finansieras med offentligrättsliga avgifter av vilka myndigheten disponerar en viss del.

Anslaget 1:2 Insatser för energieffektivisering får användas för utgifter för att utveckla och introducera ny energieffektiv teknik på marknaden samt för stöd till energieffektiv teknik. Anslaget får även användas för utgifter för insatser för informationsspridning, utveckling och spridning av verktyg och metoder samt utredningsinsatser. Utöver detta får anslaget användas för utgifter för genomförandet av EU-rättsakter samt annat internationellt samarbete inom energieffektiviseringsområdet och därtill hörande metod-, utvecklings- och utredningsarbete. Det är även tillåtet att använda anslaget för att täcka utgifter för utveckling av styrmedel för energi- och effekteffektivisering inklusive efterfrågeflexibilitet samt för insamling av ny och utveckling av befintlig energistatistik som kan användas i syfte att minska energianvändningen. Avslutningsvis får anslaget också användas till investeringsstöd som leder till minskad energianvändning i lokaler och hos hushåll samt för de administrativa utgifter som ett sådant investeringsstöd medför. Regeringen föreslår att 415 miljoner kronor avsätts för anslaget under 2025.

Anslaget 1:3 Energiforskning får användas för utgifter och statsbidrag för forsknings-, utvecklings-, demonstrations- och kommersialiseringsinsatser inom energiområdet. Anslaget får även användas för utgifter för bidrag för att främja utvecklingen av teknik som baseras på förnybara energislag och effektiv energianvändning i industriella processer i försöks- eller fullskalanläggningar.

Regeringen anser att anslaget bör öka med 200 miljoner kronor 2025, varav 100 miljoner kronor för att stödja pilot- och demonstrationsprojekt inom kärnkraftsutvecklingsområdet. Sammantaget innebär detta att regeringen föreslår att riksdagen anvisar närmare 1 648 miljoner kronor till anslaget 1:3 Energiforskning. För att möjliggöra planering och tecknande av avtal om fleråriga projekt är det enligt regeringen nödvändigt att kunna fatta beslut som medför åtaganden för kommande år. Regeringen föreslår därför att den ska bemyndi-

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2022/2555 av den 14 december 2022 om åtgärder för en hög gemensam cybersäkerhetsnivå i hela unionen.

gas att under 2025 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4,1 miljarder kronor 2026–2030.

Energimarknadsinspektionens förvaltningsutgifter finansieras via anslaget 1:4 Energimarknadsinspektionen. Vidare finansieras viss verksamhet vid myndigheten genom offentligt rättsliga avgifter av vilka myndigheten får disponera en viss del. I budgetpropositionen redovisar regeringen bedömningen att Energimarknadsinspektionens utgifter kommer att öka för att myndigheten ska kunna genomföra och efterleva nya regelverk för el- och gasnätregleringen som är förenliga med gällande EU-rätt. Vidare finns det, enligt regeringen, behov av att säkerställa resurser för att arbetet med bl.a. regelutveckling, tillsyn, fjärrvärme, ökad uppföljning och kontroll ska kunna gå i takt med elektrifieringen och samhällets behov av en effektiv och leveranssäker energiförsörjning till rimliga kostnader. Mot den bakgrunden föreslår regeringen en ökning av anslaget med 20 miljoner kronor fr.o.m. 2025. Anslaget bör även öka med 1 miljon kronor 2025 för att stärka Energimarknadsinspektionen i dess roll som beredskapsmyndighet. Sammantaget innebär detta att regeringen föreslår att riksdagen ska avsätta drygt 234 miljoner kronor till anslaget för 2025.

Anslaget 1:5 Energiplanering får användas för arbetet med energiplanering, grön omställning, stimulera till utbyggnad av vindkraft, investeringar som bidrar till planerings- och leveranssäkerhetsmål för elsystemet och därmed ökar försörjningstryggheten på nationell, regional och lokal nivå. Anslaget får användas för statsbidrag till kommuner för att stärka deras förmåga att bidra till ökad försörjningstrygghet på lokal nivå, stimulera till utbyggnad av vindkraft, kommunal energi- och klimatsrådgivning samt för myndigheternas administrativa utgifter kopplade till stöden. Anslaget får även användas för ekonomiska bidrag till investeringar som stärker leveranssäkerheten eller ökar anslutningskapaciteten i elsystemet regionalt eller lokalt. Myndigheters kostnader för särskilda insatser, uppgifter eller andra myndighetsgemensamma utvecklingsarbeten som syftar till kortare ledtider för tillståndsprövning kan också finansieras via anslaget.

Regeringen konstaterar att många av de viktigaste vägvalen för utbyggnad av både elproduktion och elinfrastruktur görs på lokal och regional nivå. I syfte att minska riskerna införs ett nytt ekonomiskt investeringsstöd som syftar till att stärka förmågan och minska sårbarheten i de regionala energisystemen. För att möjliggöra ett sådant investeringsstöd föreslås anslaget öka med 100 miljoner kronor 2025.

För att kunna ta ett bredare grepp om samordningen av den långsiktiga planeringen av det nationella elsystemet föreslås anslaget öka med ytterligare 10 miljoner kronor fr.o.m. 2025. Anslaget föreslås också öka med 30 miljoner kronor 2025 för särskilda insatser för kärnkraft. Regeringen anser att flera riktade insatser behövs för att möjliggöra tillkomsten av ny kärnkraft. Medel avsätts därför för att effektivt kunna följa upp den nationella kärnkraftsamordnarens arbete samt arbetet med att få en riskdelningsmodell på plats.

Vidare föreslår regeringen att anslaget ökas med 340 miljoner kronor för ett stöd som syftar till att öka kommunernas incitament att säga ja till ny vindkraft och för att kompensera de kommuner som redan har låtit vindkraft bygga. Stödet kommer att baseras på fastighetsskatten för vindkraftsanläggningar.

Sammantaget innebär detta att regeringen föreslår att riksdagen anvisar 790 miljoner kronor till anslaget 1:5 Energiplanering under 2025.

För att möjliggöra planering av tecknande av avtal om fleråriga projekt anser regeringen att det är nödvändigt att kunna fatta beslut som medför åtaganden för kommande år. Därför föreslås att riksdagen ska bemyndiga regeringen att under 2025 för anslaget 1:5 Energiplanering ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1,2 miljarder kronor 2026–2030.

Anslaget 1:6 Avgifter till internationella organisationer får användas för att täcka utgifter för avgifter till internationella organisationer samt utgifter för internationellt samarbete inom energiområdet. Regeringen föreslår att riksdagen anvisar drygt 33 miljoner kronor till det aktuella anslaget för 2025. Detta är en ökning av anslaget med 8 miljoner kronor under 2025 som regeringen motiverar med att Sverige bör ges större möjligheter att delta i nya och utvecklade internationella samarbeten på energiområdet med fokus på kärnkraft och på att stödja Ukraina. Enligt regeringen ska Sverige kunna ta en aktiv roll i prioriterade internationella energisamarbeten och tillsammans med andra likasinnade länder bidra till att påskynda energiomställningen globalt.

Elsäkerhetsverkets förvaltningsutgifter finansieras via anslaget 1:7 Elsäkerhetsverket. Regeringen föreslår att riksdagen anvisar knappt 80 miljoner kronor för 2025 till det anslaget. Det nämns att Elsäkerhetsverkets verksamhet i huvudsak finansieras av avgifter, däribland elsäkerhetsavgiften, elberedskapsavgiften och nätövervakningsavgiften.

Anslaget 1:8 Laddinfrastruktur får användas för stöd till investeringar i publika stationer för snabbaddning av elfordon för ökad tillgänglighet, redundans och kapacitetshöjning längs större vägar och för stöd till publik laddning på allmän platsmark. Det får även användas för infrastruktur för elektrifiering av tunga transporter genom stationär laddning eller tankning samt för utbyggnad av infrastrukturen för ellastbilar i regionala nätverk och sammanhängande stråk mellan Sveriges större städer. Stödet för att ställa om lastbilar ska vara teknikneutralt. Anslaget får därtill användas till stöd för ladd- och tankstationer för el och vätgas inklusive i hamnar och på kajer samt till utgifter för de berörda myndigheternas arbete som har koppling till stöden. Anslaget får även användas för att infria ingångna åtaganden i fråga om de tidigare anslagen 1:5 Infrastruktur för elektrifierade transporter inom utgiftsområde 21 Energi och 1:23 Laddinfrastruktur inom utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur.

Regeringen konstaterar att elektrifieringen av tunga fordon har tagit fart men att det fortfarande finns behov av att investera i infrastrukturen för dessa transporter. Därigenom möjliggörs en omställning av transportsektorn i hela landet och det går att infria de åtaganden Sverige har enligt EU-förordningen

om utbyggnad av infrastruktur för alternativa bränslen (AFIR).² Regeringen föreslår därför en förlängd satsning på utbyggnad av ladd- och tankinfrastruktur för tunga fordon. För 2025 föreslår regeringen att 930 miljoner kronor anvisas under anslaget 1:8 Laddinfrastruktur. I budgetpropositionen föreslås vidare att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för samma anslag ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 miljarder kronor 2026–2030. Bemyndigandet syftar till att göra det möjligt att kunna fatta beslut som medför åtaganden för kommande år och för att möjliggöra planering av tecknande av avtal om fleråriga projekt.

För utgifter för att stimulera utvecklingen av biogasproduktion får anslaget 1:9 Biogasstöd användas. Anslaget får även användas för de administrativa utgifter som detta medför. Enligt regeringen kan utgifterna för stöd till biogas förväntas bli högre än tidigare beräknat. Anslaget föreslås därför öka med 100 miljoner kronor under 2025. Sammantaget innebär detta att 985 miljoner kronor avsätts till anslaget under 2025.

Anslaget 1:10 Energiberedskap får användas för Energimyndighetens utgifter för energiberedskapsåtgärder och civilt försvar inom energisektorn. Anslaget får också användas för ersättning för solidaritetsgas som begärs enligt artikel 13 i EU:s gasförsörjningsförordning.³ Anslaget får även användas för myndighetens förvaltningskostnader inom dessa områden.

Regeringen konstaterar att beredskap inom energisektorn handlar om att skapa förutsättningar för en större robusthet och uthållighet i energiförsörjningen, bättre förutsättningar för samhällsviktiga verksamheter att klara störningar i sin energiförsörjning samt förutsättningar att kunna prioritera och ransonera energianvändningen. Vidare konstaterar regeringen att det säkerhetspolitiska läget är det allvarligaste sedan andra världskrigets slut. Förberedelserna, beredskapen och förmågan inom hela totalförsvaret, både det militära och det civila försvaret, måste öka skyndsamt. Anslaget bör därför öka med 58 miljoner kronor 2025 för civilt försvar och regeringen föreslår att 198 miljoner kronor avsätts totalt till anslaget under 2025.

För att möjliggöra planering och tecknande av avtal om fleråriga projekt är det enligt regeringen nödvändigt att kunna fatta beslut som medför åtaganden för kommande år. Regeringen föreslår därför att den ska bemyndigas att under 2025 för anslaget 1:10 Energiberedskap kunna ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 050 miljoner kronor 2026–2029.

Anslaget 1:11 Elberedskap får användas för Svenska kraftnäts utgifter för elberedskapsåtgärder, dammsäkerhet, tillsynsuppdrag enligt säkerhetsskyddslagen inom områdena elförsörjning och dammanläggningar, med undantag för kärnteknisk verksamhet, samt myndighetens arbete med totalförsvaret och som

² Förordning om utbyggnad av infrastruktur för alternativa drivmedel och om upphävande av direktiv 2014/94/EU (Alternative Fuels Infrastructure Regulation, AFIR).

³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1938 av den 25 oktober 2017 om åtgärder för att säkerställa försörjningstryggheten för gas och om upphävande av förordning (EU) nr 994/2010.

beredskapsmyndighet. Anslaget får användas för myndighetens förvaltningskostnader inom dessa områden.

Regeringen konstaterar att samhällets ökade beroende av el, i kombination med allvarliga hot mot Sveriges säkerhet, har ökat behovet av att stärka elförsörjningens förmåga att hantera störningar, kriser och krig. Svenska kraftnät har som elberedskapsmyndighet i uppdrag att stärka elförsörjningens förmåga att motstå störningar vid kris och krig. Förmågan till robust elförsörjning behöver enligt regeringen byggas ut för att säkerställa uthållighet inom ett antal verksamheter och funktioner. Förmågan till ödrift av begränsade geografiska områden behöver också byggas ut för att säkerställa nödvändig försörjning av samhällsviktig verksamhet. För att samhällsviktiga funktioner ska kunna fungera även vid höjd beredskap och ytterst krig krävs det att personalförsörjningen säkerställs. Regeringen beslutade i januari 2024 om aktivering av civilplikten inom elförsörjningsområdet för totalförsvarspliktiga som redan har relevant utbildning. Mot bakgrund av det allvarliga säkerhetspolitiska läget och erfarenheterna från Ukraina har regeringen valt att inkludera elförsörjningen i ett särskilt snabbspår av civilplikten. Anslaget bör därför öka med 208 miljoner kronor 2025 för civilt försvar och därigenom möjliggöra det nyssnämnda snabbspåret. Regeringen föreslår att 733 miljoner kronor anvisas under anslaget 1:11 Elberedskap för 2025. För att möjliggöra planering av tecknande av avtal om fleråriga projekt är det nödvändigt att kunna fatta beslut som medför åtaganden för kommande år. Regeringen föreslår därför att den bör bemyndigas att under 2025 för det aktuella anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 miljarder kronor 2026–2040.

Elberedskapsavgiften

För åtgärder som genomförs enligt elberedskapslagen (1997:288) betalar den som innehar nätconcession enligt ellagen (1997:857) en avgift. Åtgärderna syftar till att förebygga, motstå och hantera sådana störningar i elförsörjningen som kan medföra svåra påfrestningar på samhället och att tillgodose elförsörjningen vid höjd beredskap. Åtgärderna finansieras från den del av anslaget 1:11 Elberedskap som disponeras av Svenska kraftnät för elberedskap och uppgår till motsvarande belopp som avgiftsuttaget över tid.

Regeringen föreslår att avgiftsuttaget för elberedskapsavgiften som tas ut under 2025 i enlighet med elberedskapslagen för att finansiera beredskapsåtgärder som beslutas med stöd av lagen, fastställs till högst 650 miljoner kronor.

Kreditgarantier för ny kärnkraft

Regeringen konstaterar att investeringar i kärnkraft är ekonomiskt mycket omfattande, och de kännetecknas av höga initiala finansieringskostnader, långa byggtider och en lång drifttid för att återhämta investeringskostnaderna. Enligt

regeringens uppfattning kan det för investeringar av detta slag därför vara avgörande att staten bär delar av risken för att de över huvud taget ska komma till stånd.

Kreditgarantier för kärnkraft ska enligt regeringen utformas i enlighet med budgetlagen (2011:203) och förordningen (2011:211) om utlåning och garantier, vilket innebär att en garantiavgift ska tas ut som motsvarar statens förväntade kostnad. I övrigt redovisar regeringen uppfattningen att dessa kreditgarantier bör utformas med mer generösa villkor än dagens system för kreditgarantier för gröna investeringar, men inom ramen för vad som är förenligt med EU:s statsstödsregler.

Därför föreslår regeringen att den ska bemyndigas av riksdagen att under 2025 ställa ut kreditgarantier för lån till investeringar i ny kärnkraft som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 400 miljarder kronor.

Svenska kraftnäts investeringsplan

I budgetpropositionen föreslår regeringen att riksdagen ska godkänna Svenska kraftnäts investeringsplan för elförsörjningen för 2025–2027 som riktlinje för affärsverkets investeringar. Under perioden beräknas de planerade investeringarna uppgå till 42,6 miljarder kronor varav 10,3 miljarder kronor avser 2025.

Sedan den tidigare investeringsplanen har sammanlagt nio investeringar som överstiger 400 miljoner kronor tillkommit, varav tre avser anslutning, fem avser systemförstärkning och en avser reinvestering. Därutöver har sammanlänkingsprojektet Hansa Power Bridge mellan Sverige och Tyskland utgått med anledning av regeringens beslut i juni 2024 (KN2023/01290).

Investeringsprojekt som avser anslutning syftar främst till att hantera ansökningar från andra nätägare om anslutning av större produktionsanläggningar, behov av ökade effektuttag och omstrukturering av det befintliga nätet. I budgetpropositionen redovisar regeringen större anslutningsprojekt som är aktuella under perioden 2025–2027 samt summan av anslutningsprojekt vars beräknade totala investeringskostnad är lägre än 400 miljoner kronor. Bland de större projekten kan åtgärds paketet Malmfälten nämnas vars två etapper har en total investeringskostnad på ca 18 miljarder kronor. Vidare finns en sammanställning över sådana pågående projekt som syftar till att öka eller bibehålla handelskapaciteten mellan de svenska elområdena och mellan Sverige och grannländerna. Den största investeringen i ökad överföringsförmåga planeras mellan norra Sverige och norra Finland (den s.k. Aurora Line) till en total investeringskostnad på 4,5 miljarder kronor.

Investeringsplanen innefattar även investeringar i systemförstärkningar. Dessa omfattar i huvudsak de åtgärder som genomförs i transmissionsnätet för att öka kapaciteten inom ett område. I budgetpropositionen redovisas investeringar över 400 miljoner kronor som planeras under 2025–2027 samt summan av projekt vars beräknade totala investering är lägre än 400 miljoner kronor.

Inom kategorin investeringsprojekt optofiber och övriga nyinvesteringar planeras löpande förbättringar av kommunikationsnätet för att upprätthålla hög tillgänglighet och säkerhet. Planerade investeringar inom optofiberutbyggnad beräknas uppgå till 30 miljoner kronor under perioden 2025–2027.

Utgångspunkten för transmissionsnätets anläggningar är att de ska förnyas med hänsyn tagen till framtida behov. I budgetpropositionen redovisas reinvesteringar under 2025–2027 som överstiger 400 miljoner kronor. Den överlägset största av dessa i kategorin ledningar och kablar samlas under projektnamnet Nordsyd och innefattar förnyelse och systemförstärkningar mellan elområdena 2 och 3. Den totala investeringskostnaden uppgår till 95 miljarder kronor, varav ca 4,7 miljarder kronor kommer att belasta perioden 2025–2027.

Regeringen konstaterar också att det behövs reinvesteringar i Svenska kraftnäts ledningar och stationer för att stärka Sveriges fredstida krisberedskap och civila försvar. För att upprätthålla Svenska kraftnäts förmåga att motstå störningar samt klara utmaningar utefter hela skalan från kris till krig krävs bl.a. robusta byggnationer, reservkraft, säker lagerhållning av reservdelar och material samt utbildad reparations- och underhållspersonal. Investeringarna genomförs som ett paket med åtgärder kopplade till befintliga beredskapslager och reparationsberedskap för att stärka Svenska kraftnäts fredstida krisberedskap och civila försvar. Investeringarna beräknas uppgå till ca 4,5 miljarder kronor, varav knappt 1,4 miljarder kronor beräknas belasta perioden 2025–2027.

Svenska kraftnäts finansiella befogenheter

När det gäller Svenska kraftnäts finansiella befogenheter föreslår regeringen följande:

- Regeringen bemyndigas att för 2025 låta Svenska kraftnät ta upp lån i och utanför Riksgäldskontoret till ett sammanlagt belopp om högst 1 650 miljoner kronor.
- Regeringen bemyndigas att för 2025 låta Svenska kraftnät placera likvida medel i och utanför Riksgäldskontoret.
- Regeringen bemyndigas för 2025 att besluta om delägarlån eller borgen om högst 500 miljoner kronor till förmån för bolag i vilka Svenska kraftnät förvaltar statens aktier.
- Regeringen bemyndigas för 2025 bevilja lån till företag som bedriver närverksamhet enligt ellagen som uppgår till högst 700 miljoner kronor.
- Regeringen bemyndigas att besluta om förvärv och bildande av bolag som ska verka inom Svenska kraftnäts verksamhetsområde intill ett belopp om 20 miljoner kronor samt avyttra aktier intill ett belopp om 20 miljoner kronor.

Motionerna

Socialdemokraterna

I kommittémotion 2024/25:3134 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) slås det bl.a. fast att energisystemet lägger grunden för det moderna samhället och är centralt för ett lands utveckling. Sverige har påbörjat ett skifte – en ytterligare elektrifiering – där transporter, industriella processer och andra verksamheter byter fossila bränslen och råvaror mot el. Enligt motionärerna är en framgångsrik elektrifiering avgörande för att öka tillväxten, skapa välbefinnande och samtidigt nå de nationella klimatmålen om nettonollutsläpp 2045.

När det gäller anslagen för 2025 inom utgiftsområde 21 Energi avviker motionärernas förslag från de nivåer som regeringen föreslår i två fall. Det handlar om anslagen 1:2 Insatser för energieffektivisering och 1:3 Energiforskning. I det förstnämnda fallet föreslår motionärerna att anslaget tillförs 100 miljoner kronor för att ge stöd till fastighetsföretag och bostadsrättsföreningar som förbättrar sin styrning av energianvändningen på ett sådant sätt att de kan utjämna effektoppar och delta i Svenska kraftnäts stödtjänstmarknader. När det gäller anslaget 1:3 Energiforskning föreslås en minskning med 100 miljoner kronor jämfört med vad regeringen har föreslagit eftersom motionärerna inte ser något behov av en ettårig satsning på en forskningsreaktor. I stället prioriterar de snabb tillförsel av ny el genom att avsätta ett lika stort belopp – dvs. 100 miljoner kronor – till det nya anslaget 99:1 Snabbhetsbonus vindkraft. Bonusen ska gå till kommuner som under 2025 omprövar ett tidigare avslag och i stället ger tillstånd till vindkraft.

Sammantaget innebär detta att motionärernas förslag till anslag för 2025 inom utgiftsområde 21 Energi är 100 miljoner kronor högre än regeringens förslag.

I yrkande 2 föreslår motionärerna i likhet med regeringen att riksdagen ska bemyndiga regeringen att under 2025 kunna bevilja kreditgarantier för lån till investeringar som uppgår till högst 400 miljarder kronor. Motionärerna villkorar emellertid detta med att kreditgarantierna även ska kunna beviljas andra storskaliga fossilfria kraftslag än kärnkraft. Det gäller inte minst vindkraft till havs som motionärerna anser har betydande potential även på relativt kort sikt. De betonar också att eventuella stödsystem för elproduktion så långt möjligt bör vara teknikneutrala för att åstadkomma låg systemkostnad och vara samhällsekonomiskt effektiva.

Vänsterpartiet

I partimotion 2024/25:1912 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) föreslås inga avvikelser när det gäller de elva anslag som regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2025 inom utgiftsområde 21 Energi. Däremot föreslår motionärerna fem nya anslag som sammanlagt uppgår till ca 4,3 miljarder kronor under 2025.

De nya anslagen är till att börja med ett som betecknas 99:2 Stärkt överföringskapacitet. Anslaget ska användas för att finansiera omfattande investeringar i överföringskapaciteten mellan norra och södra Sverige samt i utbyggnad av elnätet. Under 2025 föreslås att 2 miljarder kronor ska avsättas till det nya anslaget. Vidare föreslår motionärerna anslaget 99:3 Investeringar till lokal förnybar elproduktion. De anser att anslaget bör omfatta 1 miljard kronor under 2025 och användas för att finansiera investeringar i såväl lokal förnybar elproduktion som överföringskapacitetsutbyggnad till lokal- och regionalnät samt anslutning till transmissionsnätet. I motionen föreslås också det nya anslaget 99:4 Vindkraft – ersättningsmodell till kommuner. För 2025 föreslår motionärerna att 275 miljoner kronor avsätts för ett stöd till produktionsbaserad ekonomisk ersättning som betalas av elproducenten och som går till de lokalsamhällen där vindkraft byggs. Det nya anslaget 99:5 Stödpengar till drift av laddinfrastruktur syftar till att möjliggöra för företag att söka underskottstäckning för drift av laddstationer. För detta ändamål avsätter motionärerna 30 miljoner kronor under 2025.

Motionärerna föreslår även ett nytt anslag som betecknas 99:6 Havsvind, statligt ägande. Motionärerna anför att ett robust och motståndskraftigt samhälle kräver att det offentliga har kontroll över samhällsviktig verksamhet. Genom ett statligt bolag som tillför eget kapital kan staten säkerställa sin ägarandel i kommande havsvindsprojekt. För detta ändamål föreslår motionärerna att riksdagen avsätter 1 miljard kronor för 2025.

Sammantaget innebär detta att motionärernas ram för utgiftsområdet under 2025 alltså är ca 4,3 miljarder kronor högre än regeringens förslag.

Avslutningsvis föreslår motionärerna att riksdagen avslår regeringens förslag om att bemyndiga regeringen att ställa ut kreditgarantier för lån till investeringar i ny kärnkraft (yrkande 2). Motionärerna vänder sig starkt mot denna satsning på utbyggnad av ny kärnkraft och understryker att kärnkraft inte är svaret på Sveriges behov av mer el. Därtill menar de att byggandet av ny kärnkraft bedöms som så riskfyllt att inga företag vill gå in med de pengar som krävs.

Centerpartiet

I kommittémotion 2024/25:2166 av Rickard Nordin m.fl. (C) slås det inledningsvis fast att Sverige behöver en långsiktig och ambitiös energipolitik som gör att välfärden kan öka samtidigt som det blir möjligt att ställa om till ett hållbart samhälle. Energisektorn står för den högsta andelen utsläpp globalt sett och energi- och klimatpolitiken måste, enligt motionärerna, därför gå hand i hand. Motionärerna anser att Sverige och Europa omedelbart måste fasa ut fossila subventioner, stoppa importen av rysk energi och i stället rusta upp den inhemska energiproduktionen, öka sammankopplingen och därigenom också stärka motståndskraften. Enligt dem är det även önskvärt med en bred energipolitisk överenskommelse som skapar stabila villkor, minskar den politiska risken och därmed stärker investeringsviljan. För att ställa om energisystemet

krävs alla fossilfria kraftslag, samtidigt som det är logiskt att fokusera utbyggnaden på de kraftslag som är billigast och går att bygga ut snabbast, dvs. vind- och solenergi. Motionärerna pekar på att Centerpartiet länge har varit drivande för att införa incitament som ökar acceptansen bland markägare, närboende och kommuner för etablering av ny vindkraft på land. I fråga om den havsbaseerade vindkraften behöver stödet för anslutningsavgifterna skyndsamt återinrättas.

Motionärerna vill också satsa på åtgärder som ökar effektiviteten i den befintliga kraftproduktionen, från såväl bio-, vind- och vattenkraft som kärnkraft. Det handlar om riktade satsningar på tekniker som stärker energisystemet, t.ex. batterier, vätgas, överföringskapacitet, lagring och digitalisering.

Motionärerna konstaterar vidare att kärnkraften har en viktig roll i dagens energisystem och kan även komma att ha det under lång tid framöver. Samtidigt är det grundläggande för motionärerna att kärnkraften står för sina egna kostnader för bl.a. säkerhet, avfallshantering och olycksförsäkring. De anser inte att det ska riktas några särskilda subventioner till kärnkraft, vare sig i form av produktionsstöd, kreditgarantier eller att staten övertar ansvaret för avfalls- eller olyckskostnader. Detta synsätt gör också att motionärerna vill att riksdagen ska avslå regeringens förslag om ett bemyndigande om att under 2025 ställa ut kreditgarantier för lån till investeringar i ny kärnkraft (yrkande 2). Motionärerna menar att regeringen med förslaget är beredd att riskera närmare en tredjedel av en statsbudget för att subventionera en utbyggnad av kärnkraften.

Motionärerna redovisar andra uppfattningar än regeringen när det gäller fyra av de elva anslag som föreslås i budgetpropositionen. De föreslår en satsning på att halvera tillståndsprocesserna i viktiga miljö- och energifrågor varför Statens energimyndighet får ett tillskott på 10 miljoner kronor årligen för detta ändamål (anslaget 1:1 Statens energimyndighet).

Motionärerna föreslår att anslaget 1:2 Insatser för energieffektivisering ska vara 400 miljoner kronor lägre under 2025 än vad regeringen föreslår. Motiveringen är att motionärerna inte stod bakom förslaget i budgetpropositionen 2023 om ett nytt stöd för energieffektivisering. Motionärerna vill i stället att det s.k. gröna avdraget breddas till att också omfatta energieffektiviserande åtgärder, däribland installation av smarta hemapplikationer samt olika typer av värmepumpar i fastigheter som värms upp med direktverkande el.

För att finansiera prioriterade reformer och med fokus på ökad elproduktion i närtid avvisas regeringens satsning på 100 miljoner kronor 2025 på särskilda insatser för ny kärnkraft under anslaget 1:3 Energiforskning och de 30 miljoner kronor som regeringen föreslår ska gå till insatser för ny kärnkraft under anslaget 1:5 Energiplanering under 2025. Av samma anledning avvisar de en del av den generella anslagsökningen under anslaget 1:1 Statens energimyndighet. Utöver detta föreslår motionärerna – utan närmare motivering – ett nytt anslag som de betecknar 99:7 Anslutning av ny elproduktion. Under 2025 föreslås detta anslag uppgå till 900 miljoner kronor.

Sammantaget innebär detta att motionärernas förslag till ram för utgiftsområdet är 355 miljoner kronor högre än vad regeringen har föreslagit.

Miljöpartiet

Linus Lakso m.fl. (MP) föreslår i kommittémotion 2024/25:3062 anslag för utgiftsområde 21 Energi under 2025 som är ca 13,3 miljarder kronor högre än vad regeringen föreslår. Utöver förslag till andra nivåer när det gäller flera av de elva anslag som regeringen föreslår, vill motionärerna se fem nya anslag inom utgiftsområdet.

Störst satsning görs på att realisera potentialen i en ökad energieffektivisering. Under anslaget 1:2 Insatser för energieffektivisering föreslår motionärerna att det under 2025 avsätts 3 miljarder kronor mer än vad regeringen föreslår för att kunna återinföra och bredda det avvecklade stödprogrammet Energisteget (ett program för att stödja energieffektivisering inom den svenska industrin som pågick mellan 2018 och 2020), som syftar till att täcka 60 procent av företagens kostnader för olika energieffektiviseringsåtgärder.

Motionärerna avvisar regeringens satsning om 100 miljoner kronor under 2025 på att stödja pilot- och demonstrationsprojekt för kärnkraftsutveckling inom ramen för anslaget 1:3 Energiforskning. De anser att satsningar på ny kärnkraft försenar och fördyrar klimatomställningen och därför avvisar de också regeringens satsning på 30 miljoner kronor på insatser för ny kärnkraft inom ramen för anslaget 1:5 Energiplanering. Detsamma gäller regeringens förslag om att under 2025 kunna ställa ut kreditgarantier för lån till investeringar i ny kärnkraft. I yrkande 2 föreslås att riksdagen ska avslå regeringens förslag om att bemyndigas att kunna ställa ut sådana omfattande kreditgarantier under 2025.

Motionärerna konstaterar vidare att den tillkommande elproduktionen i Sverige inom överskådlig framtid kommer från förnybara väderberoende energikällor som vind- och solkraft. Därför förordar de en satsning på det som de betecknar grön baskraft. Härmed avses alla kraftkällor och tekniker som kan reglera effekten snabbt och lagra energi. Det handlar om höjd effekt i vattenkraften, mer flexibilitet i och effekt från kraftvärmens samt om gasturbiner som drivs av förnybara bränslen. Även energilagring i form av vätgas, pumpkraft och värmelagring omfattas samt flexibilitet exempelvis i form av smart styrning av elbilsladdning och värmepumpar.

Därför föreslår motionärerna att det ska avsättas 6 miljarder kronor till det nya anslaget 99:10 Investeringstöd för grön baskraft för finansiering av stöd till investeringar med inriktning på dessa kraftkällor och tekniker. Samtidigt föreslår de att regeringens satsning på kärnkraft om 100 miljoner kronor under anslaget 1:3 Energiforskning i stället överförs till den satsning på grön baskraft som motionärerna föreslår.

Vidare anser motionärerna att en central åtgärd för att öka utbyggnaden av vindkraft på land är att kommuner får ersättning för den nytta de skapar genom

att producera förnybar el. Motionärerna avvisar regeringens förslag om ersättning till kommunerna i anslaget 1:5 Energiplanering till förmån för ett eget förslag där kommunerna får 1 öre per kilowattimme (kWh) för befintlig vindkraftsproduktion och 3 öre per kWh för tillkommande produktion under de kommande tio åren. Utöver detta föreslås regionerna få 1 öre per kWh för befintlig vattenkraft. För 2025 avsätter motionärerna 490 miljoner kronor till det nya anslaget 99:8 Ersättning till kommuner för elproduktion från vindkraft och 670 miljoner kronor till det nya anslaget 99:9 Ersättning till regioner för elproduktion från vattenkraft.

Motionärerna vill också se nationella planer för utbyggnad av laddinfrastruktur samt för tankinfrastruktur för biogas och vätgas. De efterfrågar även en bättre tillgång till laddinfrastruktur längs med de större vägarna samt för att boende ska kunna ladda hemma i villor samt vid bostadsrätter och hyresrätter. Av det skälet föreslår motionärerna en förstärkning av anslaget 1:8 Laddinfrastruktur med 100 miljoner kronor under 2025.

Motionärerna föreslår även en förstärkning av anslaget 1:9 Biogasstöd eftersom de står bakom ett förslag om ett produktionsmål för biogas. Förstärkningen uppgår under 2025 till 500 miljoner kronor mer än vad regeringen har föreslagit. Motionärerna vill också se satsningar på avancerade biodrivmedel och elektrobränslen som tillverkas av vätgas och infångad biogen koldioxid. Ett nytt produktionsstöd föreslås för ändamålet och 3 miljarder kronor avsätts till det nya anslaget 99:11 Produktionsstöd avancerade biodrivmedel och elektrobränslen för att finansiera denna satsning.

Avslutningsvis motsätter sig motionärerna regeringens förslag om att dra ned på den kommunala energi- och klimatrådgivningen och de satsar därför 155 miljoner kronor under 2025 på det nya anslaget 99:12 Kommunal klimat- och energirådgivning.

Utskottets ställningstagande

I likhet med regeringen anser utskottet att Sveriges konkurrenskraft och välfärd bygger på säker tillgång till fossilfri energi till konkurrenskraftiga priser. Därför välkomnar utskottet att regeringen – med riksdagens stöd – genomför en omläggning av energipolitiken och att den har vidtagit en rad åtgärder för att skapa bättre förutsättningar för ny planerbar energiproduktion, företrädesvis i form av fossilfri el. Detta gör det möjligt att möta ett ökande elbehov på kort, medellång och lång sikt samt att säkra en trygg energiförsörjning och en effektiv omställning som gör att energipolitikens övergripande målsättningar om försörjningstrygghet, konkurrenskraft och ekologisk hållbarhet kan uppnås.

Utskottet kan konstatera att regeringen, liksom oppositionspartierna, ser en omfattande elektrifiering av stora delar av samhället som nyckeln till framgång i omställningsarbetet. Samtidigt tycks det inte råda lika stor samsyn kring vilka eller hur olika kraftproduktionsresursers potentialer ska tas till vara. Det handlar bl.a. om synen på behovet av ny kärnkraft. Här vill utskottet instämma i

regeringens uppfattning att mer planerbar elproduktion, såsom kärnkraft, behövs även för att kunna bygga ut och att ansluta väderberoende elproduktion som vind- och solkraft till nätet. I budgetpropositionen redovisar regeringen att den redan har vidtagit en rad åtgärder för att förbättra förutsättningarna för ny kärnkraft, vilket utskottet välkomnar. Eftersom elbehovet väntas öka även på kort och medellång sikt står utskottet också bakom det arbete som pågår med att utreda eller bereda förslag som syftar till att underlätta tillkomsten av vindkraft till havs och på land, liksom av olika solenergilösningar. Utöver dessa former av förnybar energiproduktion noterar utskottet att regeringen lyfter fram fossilfri vätgas som en viktig pusselbit i det framtida energisystemet, och utskottet ser positivt på att regeringen har gett Svenska kraftnät viktiga uppdrag när det gäller samplanering och utbyggnad av el- och vätgasinfrastruktur.

På användarsidan är en av de stora utmaningarna att ställa om de delar av transportsektorn som fortfarande har ett betydande fossilbränsleberoende. Utskottet kan konstatera att elektrifieringen av tunga fordon har börjat ta fart men att det alljämt finns behov av investeringar i infrastrukturen för att möjliggöra en snabb omställning. Utskottet välkomnar därför den förlängda och utökade satsningen på att bygga ut ladd- och tankinfrastruktur för tunga fordon som regeringen föreslår.

El konsumeras vanligen inte i direkt anslutning till den plats där den produceras. Detta förutsätter att ett väl utbyggt kraftnät binder samman produktion med konsumtion i ett välfungerande kraftsystem. I likhet med regeringen anser utskottet att det är angeläget att kraftsystemet utvecklas på ett genomtänkt sätt och att det byggs med rätt egenskaper, på rätt plats och i tid för att kunna möta efterfrågan på el. Det fokus som regeringen av det skälet lägger på en förbättrad energiplanering anser utskottet vara betydelsefullt av flera skäl. En väloljad planering gör att investeringarna tillkommer på ett sätt som gör det möjligt att nyttja kraftsystemet mer effektivt.

Elens betydelse i det svenska framtidssamhället gör det än viktigare att den prissätts och handlas på ett effektivt sätt. Därför ser utskottet med intresse fram mot utfallet av den översyn av elmarknaden som kommer att presenteras under våren 2025. Detsamma gäller frågor om forskning och innovation på energiområdet där regeringen aviserar att det ska komma förslag i en särskild proposition senare under innevarande riksmöte.

Utskottet tvingas också konstatera att geopolitiska spänningar har gjort att frågor om energiförsörjning under krissituationer, höjd beredskap och ytterst krig måste ges ökad uppmärksamhet. Att medel tillförs för att möta regeringens ambitionshöjning för det civila försvaret, inklusive förstärkningar av samhällsviktiga funktioner som energiförsörjningen, ser utskottet därför positivt på.

När det gäller de budgetförslag som vart och ett av de fyra oppositionspartierna har presenterat kan utskottet inledningsvis konstatera att Socialdemokraterna uppvisar ett förhållandevis balanserat alternativ som i allt väsentligt sammanfaller med regeringens förslag. Detta talar för att det kan finnas vissa förutsättningar att nå energipolitiska överenskommelser över blockgränsen.

De övriga tre oppositionspartiernas förslag är däremot både vidlyftiga, spretiga och bristfälligt motiverade, vilket gör det omöjligt att förutspå vilken energipolitik ett rödgrönt regeringsalternativ skulle förespråka och vilka kostnadskrävande och ineffektiva symbollösningar som kan komma att sjösättas. Utskottet vill här särskilt nämna den miljöpartistiska motionens budgetalternativ som överstiger regeringens förslag med många miljarder utan tydlig grund för att det som föreslås verkligen ger eftersträvad effekt i förhållande till de energipolitiska målen. Något positivt i sammanhanget är väl möjligen att motionärerna tycks ha insett nödvändigheten av att det finns effekt tillgänglig i situationer när den väderberoende kraftproduktion som de i mångt och mycket sätter sin tilltro till inte levererar i tillräcklig utsträckning. Till skillnad från regeringen som förordar satsningar på ökad baskraftsproduktion, bl.a. i form av ny kärnkraft, föreslår motionärerna i stället en flermiljardsatsning på ett högst oprecist alternativ som de betecknar grön baskraft.

När det gäller den anslagsfördelning som föreslås i Vänsterpartiets motion kan utskottet konstatera att partiet inte har några invändningar mot regeringens förslag, men att de utöver detta föreslår ett antal nya anslag inom utgiftsområdet som gör att deras alternativ ändå är 4,3 miljarder kronor högre än regeringens. Utskottet finner det mindre meningsfullt att i detalj kommentera detta knippe nya anslag som i motionen endast utvecklas i begränsad form.

Centerpartiet förordar ett antal neddragningar i förhållande till regeringens budgetalternativ till förmån för ett nytt anslag som de betecknar Anslutning av ny elproduktion. Här noterar utskottet att det nya anslaget föreslås uppgå till hela 900 miljoner kronor under 2025, men att det i stort sett helt saknas en beskrivning av vad pengarna ska användas till. Sådan hantering av offentliga medel kan utskottet inte annat än avfärda.

Sammantaget innebär det ovan anförda att utskottet tillstyrker regeringens förslag till anslagsfördelning inom utgiftsområde 21 Energi och de förslag till bemyndiganden för 2025 som är knutna till några av anslagen. Förslaget om ett bemyndigande till regeringen om att kunna bevilja kreditgarantier för lån till ny kärnkraft tillstyrks också. Utöver detta anser utskottet att riksdagen ska bifalla de förslag som gäller Svenska kraftnäts investeringsplan 2025–2027 respektive finansiella befogenheter 2025 liksom förslaget om elberedskapsavgiftens storlek 2025. Följaktligen avstyrker utskottet de alternativa förslag som föreslås i motionerna.

Särskilda yttranden

1. Statens budget inom utgiftsområde 21 (S)

Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Marianne Fundahn (S), Isak From (S) och Daniel Vencu Velasquez Castro (S) anför:

Riksdagen har genom sitt beslut den 27 november 2024 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 21 Energi inte får överstiga 6 631 miljoner kronor 2025 (bet. 2024/25:FiU1, rskr. 2024/25:49). Den samlade kraftfulla politik vi står bakom och som Sverige verkligen behöver under en orolig tid redovisas i partimotion 2024/25:3199 (S). Förslagen i den motionen måste ses som en helhet och vi anser därför att det vore olämpligt att bryta ut vissa delar och behandla dessa i särskild ordning. Motionen behandlas i betänkande 2024/25:FiU1, och partiets samlade förslag framgår av reservation 5 i det betänkandet. I Socialdemokraternas samlade budgetförslag – som vi står bakom – prioriteras bland mycket annat förstärkningar till sjukvården och åtgärder för att stärka Sveriges tillväxt. Samtidigt stöttas alla de barnfamiljer och pensionärer som drabbas hårt av kostnadskrisen. Vidare föreslås kraftfulla åtgärder för att stoppa våldet och för att bryta nyrekryteringen till de kriminella gängen.

Eftersom riksdagen under budgetberedningens första steg alltså har ställt sig bakom andra utgiftsramar och beräkningar av inkomsterna än de vi har föreslagit avstår vi från ställningstagande när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 21 Energi. Vi vill i detta särskilda yttrande dock återge huvuddragen i den syn på energipolitiken som beskrivs utförligt i kommittémotion 2024/25:3134 (S). I motionen finns det för övrigt många angelägna energipolitiska förslag som kommer att behandlas av riksdagen senare under innevarande riksmöte.

Vi anser att målsättningen för energipolitiken bör vara att bidra till de nationella klimatmålen om nettonollutsläpp 2045. En framgångsrik elektrifiering – där transporter, industriella processer och andra verksamheter byter fossila bränslen och insatsråvaror mot el – är mycket betydelsefull i det sammanhanget. Vi är också övertygade om att breda och långsiktiga energipolitiska överenskommelser är avgörande för att målen ska kunna nås.

Vår uppfattning är vidare att både omställningen och konkurrenskraften kräver ett nytt energipolitiskt mål för mer fossilfri kraft redan till 2030. För att nå det målet krävs främst satsningar på vindkraft, men även på solel, kraftvärme och nya gasturbiner. Det behövs också effekthöjningar i de befintliga vattenkraftsanläggningarna och i kärnkraftverken.

Vattenkraften är ryggraden i det svenska elsystemet och dess reglerbarhet är en särskilt viktig aspekt för det systemet. Vi anser att regeringen måste agera för att de pausade prövningarna av vattenkraftens miljövillkor ska kunna återupptas och då på ett sätt som garanterar att de uttryckta intentionerna om att

uppnå största möjliga miljönytta och effektiv tillgång till vattenkraftsel kan uppnås.

Sverige behöver även fullfölja utbyggnaden av den havsbaserade vindkraften. Vi har tillsammans med andra representanter för Socialdemokraterna presenterat en mängd konkreta förslag på åtgärder som syftar till att underlätta för utbyggnaden av såväl den havs- som den landbaserade vindkraften. Dessa förslag återfinns i kommittémotion 2024/25:3134 (S) och kommer att behandlas av utskottet senare under innevarande riksmöte. En annan förnybar energikälla som bör få bättre förutsättningar är solkraften. Utöver mer hushållsproducerad solkraft finns en stor potential i större markbaserade solparker, men då måste det bli lättare att ansluta dessa anläggningar till nätet.

Kärnkraften kommer under lång tid framöver att vara en viktig del av elsystemet. Vi är inte främmande för att det byggs ny kärnkraft, men att nya reaktorer i så fall endast ska få tillkomma på platser där kärnkraftverk redan finns. Vår uppfattning är dessutom att statliga kreditgarantier inte enbart ska kunna ställas ut till lån som är inriktade på tillkomsten av ny kärnkraft, utan även till andra storskaliga fossilfria kraftslag. Den finansierings- och riskdelningsmodell för ny kärnkraft som har presenterats av en utredning anser vi har betydande brister som kan stå de svenska skattebetalarna dyrt och medföra en avsevärd negativ effekt på de offentliga finanserna.

Det svenska elnätet behöver byggas ut snabbare, men det måste göras kostnadseffektivt, och kostnaderna måste också vara rimliga för elkunderna oavsett var i landet de bor. Snabba och effektiva tillståndsprocesser är också viktiga i det sammanhanget. Förenklingen av regelverken och effektiviseringen av tillståndsprocesserna bör vara inriktade på att nå en bred politisk samsyn för att reformerna ska bli hållbara över tid och därmed skapa nödvändig förutsägbarhet för investerare. Vi ser även ett behov av förändringar på elmarknaden och har bl.a. föreslagit en modell kallad folkhemsel, som innebär att staten köper upp fossilfri kraft via ett auktionsförfarande till lägsta pris, el som sedan levereras till hushållskunder på vissa villkor.

En effektivare energianvändning är också en viktig del av omställningen. Det finns behov av ytterligare insatser för att nå det riksdagsbundna målet till 2030 och vi vill hänvisa till de förslag som finns på detta område i kommittémotion 2024/25:3134 (S). Utöver de förslag på temat energieffektivisering som kommer att beredas av näringsutskottet senare under riksmötet 2024/25 vill vi också nämna det förslag om energieffektiviseringsinsatser i flerbostadshus som vi står bakom och som bereds av civilutskottet. Vi anser för övrigt också att energieffektiviseringsinriktade åtgärder ska kunna omfattas av Rot-avdraget.

Den fjärr- och kraftvärmestrategi som den tidigare regeringen gav Energimyndigheten i uppdrag att ta fram anser vi behöver tas vidare till beslut och det behövs även nationella strategier för fusionskraft och för vätgasutbyggnad.

Omställningen av transportsektorn till fossilfrihet – inte minst väg- och sjötransportsektorerna – innebär utmaningar. Vi anser att Energimyndigheten och Trafikverket bör få i uppdrag att ta fram ett nationellt handlingsprogram för en

snabb utbyggnad av ändamålsenlig laddinfrastruktur samt tankinfrastruktur för bio- och vätgas. Vidare är vår uppfattning att det är av högsta vikt att marknadens aktörer kan få stabila förutsättningar för svensk produktion av biodrivmedel.

I en orolig tid är det angeläget att säkerställa kraftsystemets funktion under ansträngda förhållanden och ytterst även under krig. Det är därför mycket viktigt att fortsätta insatserna för att förebygga, motstå och hantera sådana störningar i elförsörjningen som kan medföra svåra påfrestningar på samhället.

När det gäller anslagen inom utgiftsområdet för 2025 ser det budgetalternativ vi hade velat se ut enligt följande. Regeringens förslag om en ökning av anslaget 1:3 Energiforskning med 100 miljoner kronor för en ettårig satsning på en forskningsreaktor borde ha avvisats. I stället hade vi gärna sett att samma belopp hade satsats på anslaget 1:2 Insatser för energieffektivisering för att finansiera ett stöd som syftar till att förbättra fastighetsföretags och bostadsrättsföreningars styrning av sin energianvändning. Ett nytt anslag om 100 miljoner kronor borde ha införts för att kunna finansiera en bonus till kommuner som under 2025 omprövar ett tidigare avslagsbeslut och i stället ger tillstånd till vindkraft.

Sammantaget hade vi velat anvisa 100 miljoner kronor mer än regeringen till utgiftsområde 21 för 2025.

2. Statens budget inom utgiftsområde 21 (V)

Lorena Delgado Varas (V) anför:

Riksdagen har genom sitt beslut den 27 november 2024 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 21 Energi inte får överstiga 6 631 miljoner kronor under 2025 (bet. 2024/25:FiU1, rskr. 2024/25:49). Eftersom Vänsterpartiets förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivå som jag inte reservera mig till förmån för detta förslag. Det budgetalternativ jag står bakom bör ses som en helhet och jag väljer därför att avstå från ställningstagande under denna del av budgetberedningen. I stället redovisar jag min uppfattning i detta särskilda yttrande som sammanfaller med Vänsterpartiets politik inom utgiftsområde 21 Energi så som den presenteras i partimotion 2024/25:1912. Vänsterpartiets förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2024/25:1924. Motionen behandlas i betänkande 2024/25:FiU1, och partiets samlade förslag framgår av reservation 6 i det betänkandet.

Klimatkrisen är akut och det krävs en snabb omställning för att Sverige ska kunna minska utsläppen. Det mål jag anser bör vara vägledande är 100 procent förnybar energiförsörjning senast 2040. Detta kräver bl.a. en snabb utbyggnad av den förnybara svenska elproduktionen. Det budgetalternativ för utgiftsområde 21 som jag hade ställt mig bakom i detta andra steg av budgetberedningen hade inneburit en betydligt offensivare energipolitik än vad regeringen föreslår och där de förnybara energikällorna ges företräde framför regeringens oresonligt dyra och flerdimensionellt riskfyllda kärnkraftsfokus. Kärnkraftsatsning-

ar bromsar inte bara omställningen till förnybar energiproduktion utan det saknas även en säker metod för slutförvaring av det radioaktiva avfallet. Till detta kommer även de strålsäkerhetsrisker som alltid är närvarande under själva produktionen och som dessutom har fått ökad uppmärksamhet i det osäkra säkerhetspolitiska läge som för närvarande råder. Min inställning är att kärnkraften bör avvecklas så fort som möjligt.

För att få fart på utbyggnaden av den förnybara kraftproduktionen anser jag att det behövs bättre incitament både för vindkraft på land och till havs. Jag förordar här möjligheter att gynna de kommuner där vindkraft byggs liksom även de närboende. Det handlar om omfattande resursförstärkningar för stöd till lokal förnybar elproduktion och särskilda satsningar på havsbaserade vindkraftsprojekt. Jag ser för övrigt gärna att det offentliga genom ett statligt bolag tar kontroll över sådan samhällsviktig verksamhet som kommande havsvindsprojekt kan anses utgöra.

I takt med att den förnybara kraftproduktionen byggs ut är det även nödvändigt att kraftöverföringskapaciteten stärks. Jag anser att det därför bör avsättas medel för omfattande investeringar i såväl överföringskapaciteten mellan nord och södra Sverige som i utbyggnad av elnätet för att det ska vara möjligt att ansluta mer förnybar kraftproduktion och därmed även att underlätta klimatomställningen. Jag är dessutom övertygad om att den kraftfulla utbyggnad som krävs görs bäst i offentlig regi. I sammanhanget vill jag även peka på att elnätsbolagens orimliga avgiftshöjningar på en monopolmarknad talar för att det bör införas ett tak på dessa avgifter och även för att det finns goda skäl att förstatliga fler delar av elnätet än transmissionsnätet.

Utöver kraftigt utbyggd förnybar elproduktion och överföringskapacitet, anser jag att elmarknaden måste reformeras. För att skydda den elintensiva industrin och de svenska hushållen förordar jag en modell där den inhemska elmarknaden frikopplas från den europeiska. Innebörden är att den el som används i Sverige prissätts först och sedan kan ett eventuellt överskott exporteras till de priser som gäller på den kontinentaleuropeiska delen av den gemensamma elmarknaden. Därmed skulle det svenska elpriset inte "smittas" av de höga elpriserna i övriga Europa utan stabiliseras på en låg nivå som avspeglar de låga svenska produktionskostnaderna.

Omställningen av transportsektorn kommer att vara mycket betydelsefull för att kunna nå ambitiösa klimatpolitiska målsättningar. Det finns onekligen ett behov av att göra det möjligt för företag att söka stöd för att täcka sådana underskott som uppkommer i driften av laddstationer.

Som har framgått ovan vänder jag mig mot regeringens starka inriktning på att sjösätta diverse åtgärder som syftar till att bereda vägen för nya kärnkraftsreaktorer i Sverige. En av dessa åtgärder är att förbereda för att kunna ställa ut statliga kreditgarantier för investeringar i ny kärnkraft. Det handlar om enorma summor på uppemot 400 miljarder kronor, vilket är en utveckling jag är helt emot.

När det gäller anslagen inom utgiftsområdet för 2025 innebär det förslag jag hade velat se inga avvikelser från regeringens förslag när det gäller de befintliga anslagen, men utöver de medel som därmed avsätts till dessa anslag borde det ha anvisats medel till ett antal nya anslag. Ett sådant nytt anslag om 2 miljarder kronor för 2025 skulle användas för att finansiera omfattande investeringar i elöverföringskapaciteten mellan norra och södra Sverige samt i utbyggnad av elnätet. Jag hade också velat se ett nytt anslag om 1 miljard kronor för 2025 för ett stöd till investeringar i lokal förnybar elproduktion och även ett anslag om 275 miljoner kronor som ska gå till en produktionsbaserad ekonomisk ersättning som betalas av elproducenten och som sedan fördelas till de lokalsamhällen där vindkraft byggs. Ytterligare ett nytt anslag som jag hade förordat hade gått till att möjliggöra för företag att söka underskottstäckning för drift av laddstationer. Det anslaget borde ha anvisats 30 miljoner kronor för 2025.

Avslutningsvis anser jag att ett robust och motståndskraftigt samhälle kräver att det offentliga har kontroll över samhällsviktig verksamhet. Därför hade jag velat tillföra 1 miljard kronor för 2025 för att genom ett statligt bolag som tillför eget kapital säkerställa statens ägarandel i kommande havsvindsprojekt.

Sammantaget hade jag velat anvisa 4 305 000 000 kronor mer än regeringen till utgiftsområde 21 för 2025.

3. Statens budget inom utgiftsområde 21 (C)

Elisabeth Thand Ringqvist (C) anför:

Eftersom riksdagsmajoriteten i det första steget av budgetprocessen har gett budgetpolitiken en annan inriktning än den Centerpartiet önskar avstår jag från ställningstagande när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 21. Centerpartiets budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat. Centerpartiets samlade förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2024/25:2962. Motionen behandlas i betänkande 2024/25:FiU1, och partiets samlade förslag framgår av reservation 7 i det betänkandet. I den nyssnämnda motionen finns också det förslag till ram för utgiftsområde 21 Energi som jag står bakom.

Förslaget till statens budget för 2025 inom utgiftsområde 21 läggs fram i kommittémotion 2024/25:2166 (C). Centerpartiets budgetalternativ när det gäller det nu aktuella utgiftsområdet är 355 miljoner kronor högre för 2025 än vad regeringen har föreslagit. Även om jag alltså har valt att avstå från att delta i beslutet under detta andra steg av budgetberedningen vill jag redovisa min uppfattning om anslagsfördelningen inom utgiftsområdet i detta särskilda yttrande som ligger i linje med vad som föreslås i kommittémotion 2024/25:2166 (C).

Jag vill inledningsvis understryka att Sverige behöver en långsiktig och ambitiös energipolitik som gör att välfärden kan utvecklas i takt med att det blir möjligt att ställa om till ett hållbart samhälle. Det som krävs är en politik som säkrar framtidens robusta och effektiva energisystem samtidigt som andelen

fossilfri energi ökar. Fossila subventioner måste fasas ut och importen av rysk energi måste stoppas. Den inhemska energiproduktionen måste öka både i termer av nybyggnad och genom effektivisering av befintliga anläggningar. Även sammankopplingen av elnäten behöver bli bättre eftersom efterfrågan på el väntas öka kraftigt. För att möjliggöra detta krävs insatser i form av exempelvis snabbare tillståndsprocesser, ekonomiska styrmedel som ökar acceptansen för landbaserad vindkraftsproduktion, ändringar i regelverk som gör det enklare att bygga storskalig solelsproduktion samt statligt finansierade satsningar på att bygga ut anslutningspunkter för den havsbaserade vinden. Incitament som ökar acceptansen hos markägare, närboende och kommuner för ny vindkraft på land bör också införas.

Jag anser att kärnkraften har en viktig roll i dagens energisystem och kan komma att ha det under lång tid framöver. Däremot vänder jag mig mot att det ska finnas särskilda subventioner för kärnkraft, vare sig i form av produktionsstöd, kreditgarantier eller att staten tvingas bära ansvaret för avfalls- eller olyckskostnader. Jag hade i stället velat se riktade satsningar på de tekniker som stärker energisystemet, som t.ex. batterier, vätgas, överföringskapacitet, lagring och digitalisering. Det är tekniker som bidrar till ökad effektivitet och som möjliggör en mer flexibel användning, smarta elnät, energilagring och balansering.

När det gäller anslagen inom utgiftsområdet för 2025 innebär det förslag jag hade velat se en förstärkning av anslaget 1:1 Statens energimyndighet med 10 miljoner kronor 2025 för att finansiera en satsning på att halvera tillståndsprocesserna i viktiga miljö- och energifrågor. För att finansiera prioriterade reformer och med fokus på ökad elproduktion i närtid borde regeringens förslag om att 100 miljoner kronor ska avsättas 2025 till anslaget 1:3 Energiforskning för särskilda insatser för ny kärnkraft ha avvisats. Inte heller de 30 miljoner kronor som regeringen föreslår ska gå till insatser för ny kärnkraft under anslaget 1:5 Energiplanering för 2025 finns med i det budgetförslag jag står bakom. Jag hade även dragit ned anslaget 1:5 Energiplanering med 400 miljoner kronor för 2025 till förmån för att bredda det s.k. gröna avdraget till att också omfatta energieffektiviserande åtgärder. Vidare hade jag velat se en omfattande satsning på att finansiera anslutningar av ny elproduktion. Jag hade förordat ett nytt anslag om 900 miljoner kronor för 2025 för det ändamålet.

Avslutningsvis tar jag starkt avstånd från regeringens förslag om att få möjlighet att ställa ut vidlyftiga kreditgarantier om 400 miljarder kronor för lån till ny kärnkraft. Förslaget är inte bara illa underbyggt och klen motiverat utan innebär att regeringen ska kunna utfärda kreditgarantier för ett enda kraftslag som motsvarar närmare en tredjedel av hela statsbudgeten. Att inte någonstans redovisa vare sig villkoren, hur förslaget överensstämmer med EU:s statsstödsregler eller vilken påverkan det skulle få på övriga investeringar på elmarknaden är både allvarligt och ett djupt vårdslöst sätt att hantera statens budget och skattebetalarnas pengar.

Sammantaget hade jag velat anvisa 355 miljoner kronor mer än regeringen till utgiftsområde 21 för 2025.

4. Statens budget inom utgiftsområde 21 (MP)

Linus Lakso (MP) anför:

Riksdagen har genom sitt beslut den 27 november 2024 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 21 Energi inte får överstiga 6 631 miljoner kronor 2025 (bet. 2024/25:FiU1). Detta anser jag vara djupt beklagligt när det råder ett akut globalt klimatnödläge. Vad som i stället behövs är en kraftfull klimatpolitik för att Sverige och världen ska klara den omställning som är helt nödvändig. En politik med den inriktningen – inklusive viktiga insatser på det energipolitiska området – finns i partimotion 2024/25:3220 (MP). Jag står bakom det som anförs i den motionen, men anser samtidigt att de förslag som presenteras där bör ses som ett samlat paket. Med hänvisning till att riksdagen har beslutat om andra utgiftsramar och beräkningar av inkomsterna än de jag står bakom, avstår jag från ställningstagande när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 21 Energi. Jag väljer i stället att redovisa min syn på energipolitiken i detta särskilda yttrande. Den inriktning jag stöder framgår även i kommittémotion 2024/25:3062 (MP).

Jag vill se ett samhälle som genomför den gröna omställningen, stärker konkurrenskraften samt skapar nya jobb och samhällsutveckling i hela landet. Den gröna omställningen krävs för att klara klimatmålen och för att bevara naturens mångfald. Det samhälle jag eftersträvar byggs bl.a. upp genom stora investeringar i energieffektivisering och i ren, förnybar energi. För att det ska vara möjligt att ersätta fossila bränslen i industriprocesser och transporter med grön el krävs det en politik som kraftfullt styr bort från det fossila och som tillgängliggör mer el i närtid. Förnybara resurser som sol- och vindkraft kommer att vara de viktigaste produktionskällorna i kombination med betydande satsningar på att åstadkomma en effektivare användning av den el som produceras. När det gäller energieffektiviseringar hade jag gärna sett en rejäl satsning på att återinföra en breddad variant av det s.k. Energisteget, dvs. ett stöd till energieffektivisering av industriföretag och flerbostadshus.

En central åtgärd för att öka utbyggnaden av vindkraft på land är att kommuner ersätts för den nytta som vindkraftsproduktionen inom kommunen skapar. Här står jag bakom Miljöpartiets förslag om ersättning till kommunerna för både befintlig och tillkommande vindkraftsproduktion. Detsamma hade gällt det förslag till paket av åtgärder i syfte att göra det lättare att bygga ut av olika former av solenergiproduktion som Miljöpartiet har föreslagit.

Eftersom den tillkommande elproduktionen främst förväntas komma från förnybara väderberoende energikällor som sol och vind ser jag ett behov av en satsning som är inriktad på att möta de utmaningar som kan väntas när det gäller kraftsystemets möjligheter att tillhandahålla tillräckligt med effekt under begränsade delar av året. Jag står därför bakom den omfattande satsning – grön baskraft – som föreslås i motion 2024/25:3062 (MP) och som är inriktad på att främja alla de kraftkällor och tekniker som kan lagra energi och snabbt reglera effekten.

Den svårbegripliga fäbless för vidlyftiga satsningar på ny kärnkraft som regeringen och dess stödparti uppvisar leder enbart till att klimatomställningen försenas och dessutom till ofantliga kostnader. Det som behövs för att ställa om energisystemet i hållbar riktning är mer el i närtid, och då är kärnkraft definitivt inte något gångbart alternativ. Enligt min uppfattning finns det därför inga hållbara argument för en satsning på att stödja pilot- och demonstrationsprojekt inom kärnkraftsutveckling.

Utöver detta ser jag positivt på satsningar på biogas samt avancerade biot drivmedel och elektrobränslen som – tillsammans med en elektrifiering av fordonsflottan – kommer att vara viktiga bidrag till omställningen av de delar av transportsektorn – inte minst vägtransporterna – som fortfarande lider av ett tungt fossilbränsleberoende.

Den djupa skepticism när det gäller tillkomsten av ny kärnkraft som jag har redovisat ovan gör att jag avslutningsvis tydligt vill deklarera att jag – om jag hade valt att delta i beslutet – med kraft hade avvisat det bemyndigandeförslag som skulle göra det möjligt för regeringen att under 2025 bevilja kreditgarantier för lån till ny kärnkraft på upp till den hisnande summan 400 miljarder kronor.

Den energipolitik jag står bakom är sammantaget avsevärt mycket offensivare än den regeringen föreslår, vilket tydligt framgår av det förslag till anslag inom utgiftsområdet för 2025 som jag hade velat se. För det första hade jag velat se en rejäl satsning på att realisera potentialen i en ökad energieffektivisering. En ökning av anslaget 1:2 Insatser för energieffektivisering för 2025 med 3 miljarder kronor hade gjort det möjligt att återinföra och bredda det avvecklade stödprogrammet Energisteget. Jag anser att det inte borde ha anvisats 100 miljoner kronor för 2025 till pilot- och demonstrationsprojekt för kärnkraftsutveckling inom ramen för anslaget 1:3 Energiforskning eftersom jag anser att ny kärnkraft bara försenar och fördyrar klimatomställningen. Av samma skäl hade jag avvisat den ökning av anslaget 1:5 Energiplanering med 30 miljoner kronor som regeringen har föreslagit ska gå till insatser för ny kärnkraft.

Det budgetförslag jag står bakom innehåller även ett nytt omfattande anslag för finansiering av stöd till investeringar med inriktning på kraftkällor och tekniker som kan bidra till att reglera effekt snabbt och lagra energi. Jag anser att 6 miljarder kronor borde ha anvisats för 2025 till det nya anslaget 99:10 Investeringssöd för grön baskraft. Samtidigt hade jag velat se att regeringens satsning på kärnkraft om 100 miljoner kronor under anslaget 1:3 Energiforskning – som jag har avvisat tidigare i detta särskilda yttrande – i stället borde hade överförts till det nya anslaget för investeringar i grön baskraft.

Jag anser att anslaget 1:5 Energiplanering inte borde ha ökats för att kunna ersätta kommunerna. I stället förordar jag ett förslag där kommunerna får 1 öre per kilowattimme (kWh) för befintlig vindkraftsproduktion och 3 öre per kWh för tillkommande produktion under de kommande tio åren. På motsvarande

sätt borde regionerna få 1 öre per kWh för befintlig vattenkraft. För att finansiera de två ersättningsformerna borde två nya anslag ha införts om 490 respektive 670 miljoner kronor under 2025.

Jag hade också velat se nationella planer för utbyggnad av laddinfrastruktur samt för tankinfrastruktur för biogas och vätgas. Vidare ser jag ett behov av en bättre tillgång till laddinfrastruktur längs med de större vägarna och att boende ska kunna ladda hemma i villor samt vid bostadsrätter och hyresrätter. Av det skälet hade jag velat se en förstärkning av anslaget 1:8 Laddinfrastruktur med 100 miljoner kronor för 2025.

Anslaget 1:9 Biogasstöd borde enligt min uppfattning ha varit 500 miljoner kronor högre än vad regeringen har föreslagit och jag hade också velat se en satsning på avancerade biodrivmedel och elektrobränslen som tillverkas av vätgas och infångad biogen koldioxid. Därför borde det ha införts ett nytt produktionsstöd för ändamålet och att 3 miljarder kronor borde ha anvisats för 2025 till ett nytt anslag för att finansiera denna satsning.

Avslutningsvis vänder jag mig mot regeringens neddragningar av den viktiga kommunala energi- och klimatrådgivningen. Ett nytt anslag om 155 miljoner kronor för 2025 borde ha införts för att finansiera sådan rådgivningsverksamhet.

Sammantaget innebär detta att jag hade velat anvisa 13 349 000 000 kronor mer än regeringen till utgiftsområde 21 för 2025.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2024/25:1 Budgetpropositionen för 2025 utgiftsområde 21:

1. Riksdagen fastställer avgiftsuttaget under 2025 för elberedskapsavgiften till högst 650 000 000 kronor (avsnitt 2.9.11).
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 ställa ut kreditgarantier för lån till investeringar i ny kärnkraft som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 400 000 000 000 kronor (avsnitt 2.10.1).
3. Riksdagen godkänner investeringsplanen för elförsörjning för 2025–2027 som en riktlinje för Affärsverket svenska kraftnäts investeringar (avsnitt 2.11.3).
4. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2025 ge Affärsverket svenska kraftnät finansiella befogenheter i enlighet med vad regeringen förordar (avsnitt 2.11.3).
5. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2025 inom utgiftsområde 21 Energi enligt tabell 1.1.
6. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Motioner från allmänna motionstiden 2024/25

2024/25:1912 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 21 Energi enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen avslår förslaget om att bemyndiga regeringen att under 2025 ställa ut kreditgarantier för lån till investeringar i ny kärnkraft som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 400 000 000 000 kronor.

2024/25:2166 av Rickard Nordin m.fl. (C):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 21 Energi enligt förslaget i tabellen i motionen.
2. Riksdagen avslår förslaget om att bemyndiga regeringen att under 2025 ställa ut kreditgarantier för lån till investeringar i ny kärnkraft

som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 400 000 000 000 kronor.

2024/25:3062 av Linus Lakso m.fl. (MP):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 21 Energi enligt förslaget i tabellen i motionen.
2. Riksdagen avslår regeringens förslag om att under 2025 ställa ut kreditgarantier för lån till investeringar i ny kärnkraft som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 400 000 000 000 kronor.

2024/25:3134 av Fredrik Olovsson m.fl. (S):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 21 Energi enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 ställa ut kreditgarantier för lån till investeringar i ny kärnkraft som uppgår till högst 400 000 000 000 kronor (avsnitt 2.10.1), med den ändringen att kreditgarantierna får avse ny fossilfri energiproduktion.

BILAGA 2

Regeringens och motionärernas anslagsförslag

Anslag för 2025 inom utgiftsområde 21 Energi

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen				
		S	V	C	MP	
1:1	Statens energimyndighet	585 557	±0	±0	-15 000	4 000
1:2	Insatser för energieffektivi- visering	415 000	100 000	±0	-400 000	3 000 000
1:3	Energiforskning	1 647 723	-100 000	±0	-100 000	-100 000
1:4	Energimarknadsinspektionen	234 039	±0	±0	±0	±0
1:5	Energiplanering	790 000	±0	±0	-30 000	-470 000
1:6	Avgifter till internationella organisationer	33 328	±0	±0	±0	±0
1:7	Elsäkerhetsverket	79 650	±0	±0	±0	±0
1:8	Laddinfrastruktur	930 000	±0	±0	±0	100 000
1:9	Biogasstöd	985 000	±0	±0	±0	500 000
1:10	Energiberedskap	198 000	±0	±0	±0	±0
1:11	Elberedskap	733 000	±0	±0	±0	±0
<i>Förslag till anslag utöver regeringens förslag</i>						
99:1	Snabbhetsbonus vindkraft	±0	100 000	±0	±0	±0
99:2	Stärkt elöverföringskapacitet	±0	±0	2 000 000	±0	±0
99:3	Investeringar till lokal förnybar elproduktion	±0	±0	1 000 000	±0	±0
99:4	Vindkraft – ersättningsmodell till kommuner	±0	±0	275 000	±0	±0
99:5	Stödpengar till drift av ladd- infrastruktur	±0	±0	30 000	±0	±0
99:6	Havsvind, statligt ägande	±0	±0	1 000 000	±0	±0
99:7	Anslutning av ny elproduktion	±0	±0	±0	900 000	±0
99:8	Ersättning till kommuner för elproduktion från vindkraft	±0	±0	±0	±0	490 000
99:9	Ersättning till regioner för elproduktion från vattenkraft	±0	±0	±0	±0	670 000
99:10	Investeringsstöd för grön bas- kraft	±0	±0	±0	±0	6 000 000
99:11	Produktionsstöd avancerade biodrivmedel och elektro- bränslen	±0	±0	±0	±0	3 000 000
99:12	Kommunal energi- och klimat- rådgivning	±0	±0	±0	±0	155 000
Summa anslag inom utgiftsområdet		6 631 297	100 000	4 305 000	355 000	13 349 000

BILAGA 3

Regeringens förslag till beställningsbemyndiganden

Det har inte väckts några motioner med anledning av regeringens förslag till beställningsbemyndiganden.

Beställningsbemyndiganden för 2025 inom utgiftsområde 21 Energi

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Tidsperiod
1:3 Energiforskning	4 100 000	2026–2030
1:5 Energiplanering	1 200 000	2026–2030
1:8 Laddinfrastruktur	2 000 000	2026–2030
1:10 Energiberedskap	1 050 000	2026–2029
1:11 Elberedskap	2 000 000	2026–2040
Summa beställningsbemyndiganden inom utgiftsområdet	10 350 000	